

I N F O R M A T O R
=====

Nr 54

W O J E W Ó D Z K I D O M K U L T U R Y
W O J E W Ó D Z K A I M I E J S K A B I B L I O T E K A P U B L I C Z N A
w G D A Ń S K U

Marzec - Kwiecień - 1966

S P I S T R E Ś C I

	<u>str.</u>
1. Dwa miasta - Eugenia Kobylińska	1
2. Gdańsk widziany oczami Marii Dąbrowskiej	2
3. Miasta Gdańskie po wyzwoleniu	4
4. Komplementy - Alg. Bałtakis	11
5. Ciekawostki z różnych szufladek - E.K.	13
6. Przed Dniami Oświaty Książki i Prasy - Elżbieta Buchalczyk	15
7. Konkurs dla bibliotek	17
8. Książka światopoglądowa lekturą współczesnego człowieka - E.B.	18
9. Rok Sienkiewicza w placówkach k.o. i bibliotekach	36
10. Wybór opracowań o twórczości Henryka Sienkiewicza W.Przybyśławska	40
11. Sienkiewicz w kraju i na świecie - St.Miechowicz.	42
12. Zgaduj zgadula dla dzieci - Irena Suchorzewska...	45
13. Dobrze o diable - Barbara Jokiel	48
14. Książki... Książki... Książki ... EK.	50
15. Wycinki prasowe ważne i pożyteczne -EK.	53
16. Prasa o ruchu amatorskim Wybrzeża -AŁ.	56
17. Kronika	59
18. Komunikaty	62

Poczynając od bieżącego numeru "INFORMATOR" wydawany będzie wspólnie z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku. Jest to realizacja od dawna już dojrzewających planów ściślejszej współpracy z instytucją, podobnie jak WDK, pracującą w dziedzinie upowszechniania kultury.

W pierwszych dniach kwietnia 1945 r. przybyło do Gdańska dla objęcia agend administracyjnych i gospodarczych 423 Polaków, do końca kwietnia przybyło dalsze 2809 osób. Napływ ludności polskiej zwiększał się ustawicznie. Gdańsk stał się dla wszystkich świeżo tu osiedlonych miastem macierzystym, z wyboru serca.

Eugenia Kobylińska

DWA MIASTA

/fragment/

Teraz kocham drugie miasto z kościołami, jak fortece,
z innym ludem, który twardo w polskiej mowy rytm uderza,
nad tym miastem Zygmunt August na Ratuszu czuwa świecąc
i kołują białe mewy nad szczytami ciemnych wieżyc.

Tutaj wspina się pod chmury średniowieczny mroczny gotyk,
a w ulicy zmartwychwstałej lśni renesans malowniczy
i bandery obce w portach salutują Miasto Złote,
z murów, z tablic, z krat wygiętych polskie orły na świat
krzyczą.

x

x

x

Ale w tamtym cichym mieście pozostała moja młodość,
plotąc jasne swe warkocze już mnie wcale nie poznaje.
Więc mi przebacz, Złote Miasto, jeśli wielbiąc twą urodę,
czasem westchnę i zatęsknię za dalekim tamtym krajem.

GDAŃSK WIDZIANY OCZAMI MARII DĄBROWSKIEJ

przed 40 laty

"Oto Gdańsk, czarny, purpurowy i złoty, przebija niebo iglicami Mariackimi i rozdziera je żelaznymi dźwigarami portu - ściskając ramionami Raduni, Motławy i Wisły łachy swych plennych Żuław.

Oto Gdańsk, fanfara złota, klejnotów i podróży, jedyna polska epopeja północy, ojczyzna Jana z Kolna i Pawła Benecke, Jeremiasza Faloka i Daniela Chodowieckiego - i też jeszcze ojczyzna polskiego zbytku szaf, kufców, wódek, talerzy, dzbanów, kuflów, sztychów, organów, serwisów, pasów, wyrobów złotych i miedzianych - najpiękniejszej sztuki stosowanej, rozrzuconej po całej Polsce. - Oto czym był.

I jeszcze ponadto był miastem, gdzie życie przelewało się przez brzegi - miastem wyróżnionym przez Krzyżaków, a potem obojętnym w ich ucisku - miastem obsypanym przez Polskę przywilejami, dławiącym się od nadmiaru praw i łask - i buntującym się przeciw Polsce. Miastem, które mordowało freibeuterów - żeglarzy Rzeczypospolitej - i miastem, które jedyne na obszarze Polski zbrojnie protestowało przeciwko rozbiorowi. Miastem chytrym i szkodliwym, miastem sprzeczności, kaprysu, sprytu, podstępów i pychy - miastem, którego charakter urabiał się pod wpływem wielkiego handlu i szalonego bogactwa. Jego patrioci nie mogli się pomieścić ze swym przepychem w ścianach domu - i wynosili się na swe piękne przedproża, bejszlagi wsparte na groźnych kulach. Tam przyjmowali gości, zawierali transakcje, bawili się, czynili wyznania miłosne, gościnni i jawni - pyszni i skromni zarazem, gdyż kapiące od wystawnych makat i zastaw przedproża - starozały im za ogród.

I jeszcze raz pokorni i pyszni zarazem, gdy wynosząc swe życie prywatne na ulicę, w kościołach budowali dla siebie zamknięte łóżka, gdzie nikt nie mógł widzieć, jak się modlą. Oto jacy byli

Jesteśmy nad Motławą. Wody jej kolorowe są od kolorowych murów i pokratkowane, przerżnięte odbiciem czarnego belkowania spichrzów - teraz przeważnie pustych.

Jak zadumany, palący fajkę olbrzym stoi nad wodą wielki, purpurowy dźwig zwany Żuraw, i pusty już jest na zawsze hak jego łańcucha.

Nad Motławą krążą mewy, a małe statki drzemią przy brzegu i woda stuka po ich bokach.

... Spiesząc się, górz zmrok niedługo, przy Żurawiej Bramie wpadamy w ósemkę i jedziemy do Nowego Portu i Brzeźna... .. Brzegiem szczupłego lasku sosnowego idziemy na plażę.

Już od trzech dni dmie silny wiatr z morza. Gniewne fale ciemnooliwkowe piętrzą się w cztery rzędy pian i z hukiem trzaskają o molo.

Na lewo Redłowo i Oksywie ciemnieją mocno pod żółtą pręgą zorzy.

W ten burzliwy huczący wieczór Gdańsk wygląda teraz jak kiedyś Brugge, patrzące na wschodzącą potęgę Antwerpii. Wygląda jak gniewne spojrzenie starca na coś, co jest niczym wobec niego - na małą Gdynię, przyczajoną pod fiołkowym cieniem Oksywskiej Kępy do szalonego skoku, wracając od zuchwałej młodości i budującą w dzikich, spiesznym wysiłkach swoją jutrzejszą potęgę.

Rok 1924.

/PISMA ROZPROSZONE - tom I,
str.299-303 Wyd.Literackie,
Kraków 1964/

"Dzień 30 marca to nowy rozdział w dziejach Gdańska.Dzisiejszy Gdańsk to wynik wieloletniej pracy, trudnej i pełnej wyrzeczeń, szczególnie w pierwszych latach powojennych. Analizując przeszłość miasta na przestrzeni X wieków,można stwierdzić, że nigdy dotąd nie było w jego dziejach okresu bardziej dynamicznego rozwoju, jak w ciągu 20 lat władzy Polski Ludowej".

mgr inż.arch.ROMUALD KOKOSZKO
Architekt miasta Gdańska

MIASTA GDAŃSKIE PO WYZWOLENIU.... /II/

W dalszym ciągu /patrz Nr 53/- opierając się na wydawnictwie "Miasta polskie w tysiącleciu" /Ossolineum 1965/ - przytoczamy fragmenty, ukazujące najnowszą historię miast powiatowych woj. gdańskiego, wyzwolonych w marcu 1945 r.

LĘBORK /10.III.1945/

... Traktat wersalski 1919 r. pozostawił Lębork przy Rzeszy Niemieckiej. W r. 1945 Lębork powrócił do Polski. Dzięki dogodnemu położeniu i dobrej komunikacji Lębork ma duże możliwości rozwojowe. W r. 1961 liczba ludności wynosiła 21 749; powierzchnia zajmuje 39,39 km kw. W Lęborku są zakłady ceramiki budowlanej /cegielnia i kaflarnia/ oraz zakłady przemysłu drzewnego i roszarniczego. Miasto ma liceum, 8 szkół zawodowych i dom kultury. Ponadto są tu 4 domy dziecka, szpital i szereg innych zakładów użyteczności społecznej. Założone w Lęborku muzeum archeologiczne posiada liczne zbiory, świadczące o słowiańskiej przeszłości miasta i okolicy. Z zachowanych zabytków wymienić należy fragmenty murów obronnych z basztami /przebudowany całkowicie w XIX w. i ponownie w 1935 r./ oraz późnogotycki kościół św. Jakuba z XV wieku.

T C Z E W /11.III.1945 /

... Zdobyte przez wojska hitlerowskie w 1939 r. miasto poniosło bardzo poważne straty. W początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, od października 1939 do końca stycznia 1940 r. oddziały SS i SA dokonały 3 zbiorowych egzekucji, mordując inteligencję polską.

10 marca 1945 r. wkroczyły do Tczewa oddziały Armii Radzieckiej.

Natychmiast przystąpiono do odbudowy miasta. Ważnym osiągnięciem stało się usprawnienie komunikacji drogowej oraz przebudowa całego węzła kolejowego i wzniesienie nowego dworca. W rozbudowie znajduje się największy tczewski zakład przemysłu

słowy, Pomorska Fabryka Gazomierzy, zbudowano Stocznię Rzeźniczną, wiele mniejszych zakładów i nowoczesnie wyposażone osiedle mieszkaniowe. Tczew posiada 8 szkół zawodowych, liceum i placówki kulturalne. W 1961 r. miał 34 250 mieszkańców i zajmował obszar 35 km kw.

K A R T U Z Y /12.III.1945/

... Po powrocie do Polski po I wojnie światowej Kartuzy otrzymały prawa miejskie /1923 r./. W związku z tym wzrosła rola Kartuz jako centrum regionalnego ruchu kaszubskiego. Dzięki dogodnemu połączeniu komunikacyjnemu z Gdynią miasto stało się ważnym i ruchliwym ośrodkiem turystycznym polskiego Pomorza.

Zniszczenia wojenne 1945 r. nie dotknęły miasta. Jednakże spalony został dworzec kolejowy i zniszczona została dogodna linia kolejowa do Gdańska przez Kokoszki i Wrzeszcz, co poważnie utrudniło udział Kartuz w życiu gospodarczym Pomorza. Mimo to zaznacza się dalszy rozwój miasta. Powstały nowe zakłady, m.in. Wytwórnia Pomocy Naukowych oraz artystyczne warsztaty CPLiA. Powstały nowe osiedla, rozbudowane instytucje społeczne, kulturalne, oraz szkolnictwo: jest tu 1 liceum ogólnokształcące, 2 szkoły zawodowe, a ważną placówką kulturalną i naukową /zwłaszcza w zakresie etnografii/ stanowi Muzeum Kaszubskie. W 1961 r. liczba mieszkańców doszła do 8 148. Cennym zabytkiem architektonicznym jest kościół Kartuzów z XVI w.

P U C K /12.III.1945/

... Po wyzwoleniu w 1945 r. przystąpiono do odbudowy zniszczeń wojennych i zagospodarowania miasta. Powstały zakłady budowy silników kutrowych, zasadnicza szkoła skutnictwa, baza remontowa kutrów rybackich oraz spółdzielnia obuwnicza - "Zatoka". Port z basenem o powierzchni 2.400 m kw. o głębokości 4 m eksploatują miejscowi rybacy. Zakłady przetwórstwa rybnego ożywiają handel, a łatwy dostęp do morza i bezpieczeństwo przybrzeżne zatoki sprzyjają zagospodarowaniu i rozwojowi kąpieliska oraz ośrodków wczasów letnich dla młodzieży z głębi kraju. Dzięki temu następuje dalsza rozbudo-

wa miasta, zwłaszcza w kierunku południowym i południowo-zachodnim. W Pucku są 2 szkoły zawodowe i liceum, dom kultury i instytucje społeczne. Miasto jest wyposażone w urządzenia komunalne. Zajmuje obszar o powierzchni 10,28 km kw., a w 1961 r. liczyło 7 265 mieszkańców.

M A L B O R K /17.III.1945/

Po plebiscycie w 1920 r. Malbork pozostał w Prusach Wschodnich. W 1919 liczba mieszkańców wynosiła 17 477. W okresie międzywojennym powstał w Malborku port i kilka nowych zakładów przemysłowych /mleczarnia, roszarnia, tartak, fabryka wyrobów gumowych/, powiększono obszar miasta i wybudowano nowe osiedla w wschodniej i południowej części miasta.

W 1922 r. miasto zostało zelektryfikowane, a w 1936 wybudowano nową elektrownię wodną. W 1939 r. liczba mieszkańców przekroczyła 27.000.

Malbork został zdobyty przez wojska radzieckie 26 stycznia 1945 r. natomiast zamek bronił się do 17 marca. Całkowicie zostało zniszczone Stare Miasto, częściowo śródmieście, wysadzone zostały mosty i zatopione Żuławy. Odbudowę miasta rozpoczęto od komunikacji i urządzeń komunalnych, następnie odbudowano mniej zniszczone zakłady przemysłowe, osiedla i obiekty użyteczności publicznej. Wybudowano część nowej arterii drogowej z mostem na Nogacie, część nowego śródmieścia i nową szkołę. Rozpoczęto przygotowania do rekonstrukcji Starego Miasta i budowy nowego śródmieścia oraz nowych zakładów przemysłowych /fabryka wentylatorów, wielka mleczarnia/. Rozpoczęto konserwację zamku.

Liczba ludności, która po wojnie spadła do kilkunastu tysięcy, wzrosła szybko dzięki napływowi ludności polskiej i w 1961 r. wynosiła 26.007, powierzchnia zaś 36,4 km kw. Miasto rozwija się jako ważny węzeł komunikacyjny oraz ośrodek przemysłowy i usługowy dla okolicznych terenów rolnych. O charakterze miasta świadczy najlepiej procentowy podział ogółu pracujących: 25 % zatrudnionych w przemyśle, 23 % - zatrudnionych w komunikacji i 34,7 % - w usługowych zakładach. W Malborku jest 1 liceum, 7 szkół, Muzeum Zamkowe i schronisko turystyczne.

NOWY DWÓR GDAŃSKI

... Powstanie i rozwój miasta są ściśle związane z procesem tworzenia się Deltą Wisły i jej osuszaniem.

... W 1945 r. hitlerowcy broniąc dostępu do Żuław, przerwali tamy i zniszczyli system odwadniający, powodując zatopienie terenów depresyjnych. Miasto poniosło wówczas znaczne straty w zabudowie, głównie wskutek długotrwałej powodzi. Prace osuszeniowe, podjęte bezpośrednio po odzyskaniu Żuław w maju 1945 r. trwały do 1948 r. Nowy Dwór Gd. pełni dziś funkcje ważnego ośrodka usługowego i przetwórczego na rolniczych obszarach Żuław. Powstał tu m.in. ośrodek maszynowy, czynna jest wytwórnia sprzętu rolniczego, wylęgarnia drobiu, olejarnia itp; rozpoczęto budowę nowoczesnego zakładu mleczarskiego. Miasto ma liceum, szkołę zawodową, dom kultury, placówki społeczne i urządzenia komunalne. Nowy Dwór zajmujący 53,5 km kw. powierzchni miał w roku 1961 - 5.280 mieszkańców.

P R U S Z C Z G D A Ń S K I /28.III.1945/

... W 1945 roku wojska niemieckie zburzyły tu mosty i służące na Raduni. Do wiosny 1946 r. odbudowano część mostów i uruchomiono elektrownię. Pracę w cukrowni i w młynie podjęto już jesienią 1946 r. W latach 1947 - 1949 wzniesiono dwa żelbetowe mosty. Obecnie czynna jest w Pruszczu cukrownia, trzy warsztaty mechaniczne, dwa zakłady instalacyjno-montażowe, wytwórnia siatek drucianych, cztery wytwórnie materiałów budowlanych, wytwórnia wód gazowych oraz dwa młyny. Pruszcz posiada liceum i średnią szkołę zawodową. Liczba ludności, która w r. 1945 wynosiła 2.700 wzrosła do 8.068 w 1961 r. Obecnie Pruszcz, wchodzący w skład zespołu portowo-miejskiego, który tworzy Gdańsk, Sopot, Gdynia i Rumia, ma możliwości rozwojowe. Powierzchnia Pruszcza Gdańskiego wynosi 16,84 km kw.

S O P O T /23.III.1945/

Wyzwolony w marcu 1945 r. Sopot powrócił do Polski prawie nie zniszczony, to też w pierwszych latach powojennych mieściły się tu liczne urzędy wojewódzkie, a liczba mieszkańców znacznie przekroczyła stan przedwojenny, dochodząc do 44.823. w r. 1961. Warunki rozwojowe polepszyły się na skutek dogodnego po-

łożenia między zespołami portowo-miejskimi Gdańska i Gdyni, znajdującymi się teraz w obrębie jednego państwa. Usprawniono komunikację z Gdańskiem i Gdynią przez budowę linii tramwajowej i trolejbusowej oraz kolei elektrycznej, przebudowę szosy i budowę nowego wiaduktu. Zmodernizowano urządzenia komunalne.

Sopot stał się ważnym ośrodkiem kulturalnym wybrzeża gdańskiego, mającym ruchliwe środowisko artystyczne i naukowe, są tu dwie wyższe uczelnie: Wyższa Szkoła Ekonomiczna i Wyższa Szkoła Muzyczna, a ponadto 2 licea i 13 szkół zawodowych. Usunięte na drugi plan w okresie powojennym funkcje wypoczynkowe Sopotu są obecnie w pełni reaktywowane, a specjalna uchwała Rady Ministrów dała podstawy do rozbudowy Sopotu, jako ośrodka turystyki i rekreacji nadmorskiej na Wybrzeżu Gdańskim. W 1961 roku w Sopocie przebywało 80.000 letników. Miasto zajmuje obszar 17,75 km kw., z czego około 12 km kw. stanowią zalesione wzgórza.

G D Y N I A /27.III.1945 /

Gdynia została wyzwolona 27 marca 1945 r. przez jednostki Armii Radzieckiej i polską Brygadę Pancerną. Miasto uniknęło większych zniszczeń /około 17 %/, natomiast port, przez który ewakuowały się oddziały niemieckie, uległ dewastacji. Wysadzone niemal wszystkie nabrzeża, falochrony, dźwigi, wiadukty i wiele innych obiektów. Wejście do portu zablokowane wrakiem pancernika niemieckiego "Gneisenau". Praktycznie więc port gdyński po wyzwoleniu miasta nie nadawał się do użytku.

Intensywnie prowadzona od 1945 r. odbudowa i rozbudowa portu i miasta doprowadziła do uruchomienia portu i unowocześnienia życia gospodarczego Gdyni. Liczba ludności doszła w r.1961 do 153.136, a powierzchnia zajmuje 72,16 km kw.

Odbudowano i rozbudowano śródmieście i wiele nowych osiedli mieszkaniowych, z nich największe na Wzgórzu Nowotki. Wybudowano szereg budynków użyteczności publicznej, wiele biur i urzędów, placówek służby zdrowia, uruchomiono nowy szpital oraz nowy dworzec kolejowy. Rozbudowano komunikację trolejbusową i autobusową, a elektryfikacja kolei Gdańsk-Wejherowo zapewniła doskonałe powiązanie Gdyni z sąsiednimi ośrodkami

wielkiego zespołu portowo-miejskiego. Rozbudowano urządzenia energetyczne i wodociągowe oraz przystąpiono do budowy nowej sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni. Odbudowano i zmodernizowano port, którego przeładunek w 1959 r. wynosił 5,5 mln. ton /mniejszy od przedwojennego na skutek zmiany struktury przeładunkowej, znacznie więcej cennej drobnicy, a mniej węgla/.

Rozbudowano urządzenia portu rybackiego, z którego korzysta obecnie flota dalekomorska, dokonująca połowów na Morzu Północnym i Atlantyku.

W Gdyni pracuje Stocznia Remontowa i Stocznia im. Komuny Paryskiej. Rozrósł się przemysł, głównie kooperujący ze stoczniami i pracujący na potrzeby miasta.

W Gdyni mieszczą się: siedziba władz morskich Gdański Urząd Morski, największy armator w kraju Polskie Linie Oceaniczne, Morski Instytut Rybacki, Państwowa Szkoła Morska, Szkoła Rybołówstwa Morskiego oraz liczne przedsiębiorstwa, obsługujące port i żeglugę. Na terenie Gdyni mieści się także Muzeum Marynarki Wojennej. Miasto ma 6 liceów i 28 szkół średnich zawodowych, stały teatr, 8 kin, dom kultury, a organizuje się obecnie w ramach Morskiego Instytutu Rybackiego stałe muzeum i akwarium oceanograficzne. Rozbudowano 3 baseny pływackie i tereny sportowe; m.in. nad basenem im. gen. Żaruskiego mają swoją siedzibę liczne kluby żeglarskie.

Podstawy gospodarze dalszego rozwoju miasta stanowi przemysł /zwłaszcza stoczniowy/, port, żegluga i rybołówstwo, których wielokrotny rozwój został już ustalony w państwowych planach gospodarczych.

G D A Ń S K /30.III.1945/

Gdańsk wyzwolony został przez Armię Radziecką i Wojsko Polskie w dniu 30 marca 1945 r. Skutkiem działań wojennych na terenie całego miasta legło w gruzach ponad 50 % budynków, w zabytkowym śródmieściu około 80 %, a reprezentacyjna ulica Długa zniszczona została w 97 %. Całkowitemu zniszczeniu uległy instytucje użyteczności publicznej.

W lutym 1946 r. Gdańsk liczył już ponad 128.000 mieszkańców, a w 1961 r. liczba ludności wzrosła do 296.717 przy rocznym przyroście naturalnym w ostatnich latach ponad 5.100.

Największe trudności w zniszczonym mieście przedstawiały kwestie komunikacyjne i mieszkaniowe... Generalnym rozwiązaniem trudności komunikacyjnych jest zbudowana w latach 1952-1954 kolej elektryczna Gdańsk-Gdynia, przedłużona od stycznia 1958 roku do Wejherowa.

Port gdański mimo bardzo poważnych zniszczeń został uruchomiony już w lecie 1945 r., a z końcem tego roku mógł już przyjmować statki oceaniczne. Ruch portowy notuje w 1945 r. 343 statki, w 1959 sięga 2675 statków... Port gdański jest portem wyjściowym dla czterech regularnych linii /Helsinki, Sztokholm, porty Bliskiego Wschodu, Chiny/.

Przemysł gdański opiera się przede wszystkim na przemyśle stoczniowym. Zdewastowane stocznie zostały uruchomione już w pierwszym roku po wojnie jako stocznie remontowe. W 1948 roku rozpoczęły pełną produkcję statków oceanicznych w długich seriach.

Z innych gałęzi przemysłu czynne są w Gdańsku zakłady odzieżowe, dziewiarskie, zakłady przemysłu spożywczego, chemicznego, budowlanego. Ogółem Gdańsk ma 203 zakłady przemysłu uspołecznionego oraz 1353 prywatne warsztaty rzemieślnicze.

Do 1960 roku zakończono już zasadniczo odbudowę Głównego Miasta, jak również większości budowli zabytkowych w innych dzielnicach.

Gdańsk stał się obecnie miastem nauki i kultury. W r.1961 posiadał łącznie około 150 zakładów szkolnych, w których kształciło się około 50.000 młodzieży. Z wyższych zakładów naukowych istnieją w Gdańsku: Politechnika Gdańska, mająca 9 wydziałów /w tym jedyny w Polsce Wydz. Budowy Okrętów/, Akademia Medyczna, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych. Na cztery te uczelnie uczeźniczało w r.1961 -10.167 studentów. Z placówek Polskiej Akademii Nauk działają w Gdańsku dwa instytuty - Instytut Budownictwa Wodnego i Instytut Maszyn Przepływowych, Pracownia Archeologiczna Instytutu Historii Kultury Materialnej, Biblioteka PAN i inne ...

NA DZIEŃ KOBIET

KOMPLEMENTY

Gdy cerę ma śnieżną
I szyję wspaniałą,
Mówimy kobiecie :

- "Łabędziu mój biały !"

Gdy szepcą rozkosznie
kuszące usteczka,
Mówimy kobiecie

- "Ach, miła koteczko!"

Gdy pilnie się zwija
I krząta się w kółko,
Mówimy kobiecie:

- "O, moją ty pszczołko! "

Gdy ćwierka - wróbelek !
Słowiczek - gdy śpiewa !
Jak gdyby komplement
W niej samej dojrzewał ...

Gdy gniew nas ogarnia
Na wszystkich i wszystko -
I dla niej też słówko
Z ust lekko wytryska.

W żyrafę się zmienia
Wysmukły kształt ptaka,
A pszczołka zaś w babę,
Skrobiącą ziemniaki.

I pierzcha gdzieś urok
Koteczki wesołej,
Sarkamy: "No czego
Się czepisz, jak smoła! "

Nie ćwierka, lecz skrzeczy,
I ryczy nieznośnie.
Ryk krowy, bek kozy,
Słyszymy w jej głosie.

Kobietą żal wstrząsa,
Łzy płyną spod powiek.
Wszak ona nie zwierzę,
Nie ptaszę, lecz człowiek.

--
Alg. Bałtakis

/tłum. J. Bębnowska/

Dzień 8 marca jako Międzynarodowy Dzień Kobiet został proklamowany w r. 1910 na kongresie w Kopenhadze - z inicjatywy Klary ZETKIN, konsekwentnej bojowniczkii o prawa kobiet, t.j. o równouprawnienie czyli równą płacę za równą pracę, o 8-godziny dzień roboczy i ochronę socjalną pracy kobiety-matki.

Klara ZETKIN z domu EISSNER, urodziła się w r. 1857 w Saksonii, jako córka nauczyciela wiejskiego. Wyszędłszy za mąż za rosyjskiego rewolucjonistę Ossipa Zetkina, który był członkiem niemieckiej socjaldemokracji - wspólnie z nim głosiła hasło solidarności kobiet i mężczyzn pracujących.

Od 1918 roku jest członkiem Komunistycznej Partii Niemiec i działaczką międzynarodowego ruchu robotniczego.

Szczególnie głośne stało się jej publiczne wystąpienie w roku 1932, kiedy to jako 75-letnia działaczka, dokonując otwarcia sesji nowowybranego Reichstagu, zaapelowała do wszystkich, aby bez względu na różnice polityczne, zawodowe, religijne i światopoglądowe - połączyli się we wspólnej walce przeciw faszyzmowi.

Klara Zetkin umarła w roku 1933.

CIEKAWOSTKI z RÓŻNYCH SZUFLADEK

"Kobietą roku", której nazwisko powtarza się na szpaltach wszystkich gazet, jest Indira Gandhi, nowowybrany premier Indii, nie jest ona jednak pierwszą kobietą sprawującą tę odpowiedzialną i zaszczytną funkcję. Do niedawna premierem Cejlonu była Sarinavo Bandaranaike.

x

x x

Jedyną kobietą-kapitanem statku oceanicznego jest Polka Danuta Walas-Kobylińska, a jedyną kobietą-kapitanem wielkiego samolotu pasażerskiego jest Bułgarka Maria Atanasowa.

x

x x

Przed blisko 40 laty powstał w Warszawie pierwszy żłobek fabryczny dla niemowląt w Polsce. Zorganizowano go przy Wytwórni Tytoniowej i z niego brały wzór wszystkie powstające później żłobki. Akcja ta napotykała w początkowym okresie na wielkie trudności. Ze wszystkimi oponentami żłobków walczyła uparcie słowem i piórem niestrudzona działaczka polityczna i społeczna i pisarka, Halina Krahełska.

x

x x

Na Filipinach kobieta jest w wysokiej cenie. Mężczyźni w okresie swatów narażeni są na wiele poważnych wydatków. Najpierw muszą płacić t.zw. "wejściowe" za prawo odwiedzania narzeczonej w domu rodziców, następnie za to, że wolno jeść i pić w towarzystwie narzeczonej, później za szczęście rozmawiania z nią, a gdy już dochodzi do związku małżeńskiego - trzeba uiścić dużą kwotę rodzicom za wychowanie córki.

x

x x

Związki Zawodowe posiadają ogółem 8 403 zespoły artystyczne, które skupiają w swoich szeregach ponad 132 tysiące osób. Najwięcej zespołów mają Związek Zaw. Pracowników Handlu i Spółdzielczości, oraz metalowców, włóknarzy i nauczycielstwa ...

x

x x

Najwięcej przyzakładowych domów kultury, bo 70, znajduje się w województwie katowickim. I tam też zorganizowano najwięcej zespołów artystycznych, bo 1.541. Z innych województw należy jeszcze wymienić jako przodujące: wrocławskie - 804 zespoły i krakowskie - 723 zespoły.

x

x

x

Czasopiśmiennictwo polskie wzbogaciło się o dwa nowe miesięczniki, wychodzące w Warszawie. Są to "Pieczja" pod redakcją Jana Zygmunta Jakubowskiego i magazyn "Kino" pod redakcją Jerzego Toeplitza. To ostatnie w cenie zdecydowanie zbyt wysokiej /15 zł./, przewyższającej nawet luksusowy miesięcznik "Polska" /10 zł./, który swoją szatą graficzną przynosi chlubę polskiej prasie. Ponadto zaczął się ukazywać miesięcznik fachowy pt. "Horyzont" poświęcony sprawom morza i jego gospodarki.

x

x

x

W planach polskiej kinematografii leży ekranizacja co roku dwóch klasycznych dzieł z literatury. Na rok 1967 projektowane jest przeniesienie na ekran "Starej baśni" Kraszewskiego i "W pustyni i w puszczy" Sienkiewicza. W dalszej kolejności zekranizowane będzie "Przedwiośnie" Żeromskiego.

x

x

x

Dzień 21 stycznia został oficjalnie uznany "Dniem Babci". Jest to obok 26 maja /Dzień Matki/ i 8 marca /Dzień Kobiet/- trzecie z kolei "święto" kobiet, ale prawdziwie szeroko obchodzone jest tylko to marcowe święto, zapewne dlatego, że jest poświęcone wszystkim kobietom bez względu na ich stan rodzinny i cywilny.

x

x

x

W styczniu obchodzili urodziny dwaj nestorzy polskiej literatury: 90-letni Adam Grzymała-Siedlecki, krytyk, dramaturg i powieściopisarz i 80-letni Jerzy Szaniawski, autor potężnej liczby świetnych dramatów. Oba jubileisy są w pełni sił twórczych. Grzymała-Siedlecki pracuje nad drugim tomem doskonałej książki pt. "Niepospolici ludzie w dniu swoim powszednim".

Przed Dniami Oświaty, Książki i Prasy

Na początku trochę cyfr. W Polsce przedwrześniowej było 9411 bibliotek oświatowych z 6,5 milionowym księgozbiorem. Ale podział tego księgozbioru nie był równomierny. Kiedy na 9 milionów mieszkańców miast przypadało 5,5 miliona książek, na 27 milionów ludności zamieszkującej wieś - przypadało zaledwie 1 milion woluminów.

Średnie nasycenie książką kształtowało się następująco: 1 książka musiała obsłużyć 5 mieszkańców, toteż procent czytelnictwa w stosunku do liczby mieszkańców wynosił - 3.

W 1945 r. wskutek działań okupacyjnych i wojennych zaginęło około 5,5 miliona książek. A więc - 20 lat temu - wznowialiśmy działalność bibliotek oświatowych ze stanem: 1 tom na 23 mieszkańców.

Dziś mamy 34.835 placówek bibliotecznych w sieci powszechnej /5.861 bibliotek z 1894 filiami i 27.080 punktów bibliotecznych/ z ca 37,6 milionami księgozbioru z których korzysta 15,8 % ogółu mieszkańców /dane na 1.1.1965 r./

U podwalin tego olbrzymiego dorobku leży akt państwowy wielkiej wagi. Jest nim zatwierdzony 17 kwietnia 1946 r. Dekret o bibliotekach. Dekret ten, będący celem zabiegów postępowych bibliotekarzy polskich od 1921 r. - dopiero w Polsce Ludowej doczekał się realizacji.

Stworzył on prawne podstawy rozwoju bibliotekarstwa w Polsce, uczynił biblioteki faktycznie dostępnymi dla ogółu społeczeństwa, wyznaczył im rolę w budowaniu nowego ustroju i nowego człowieka.

XX Rocznica tego wydarzenia - to wielkie Święto biblioteka - rzy. to wielkie święto kultury polskiej.

Zbiega się ono z drugą, równie ważną i radosną rocznicą. Jest nią 20-lecie obchodów Dni Oświaty Książki i Prasy. Zainicjowane dwadzieścia lat temu "Doroczne Święto Oświaty" oparte o najlepsze tradycje ruchu postępowego - złączyło dzień 1 maja - święto robotników i dzień społeczny zbiórki na cele oświaty robotniczej, z dniem 3 maja, poświęconym pamięci Komisji Edukacji Narodowej i dniem społecznej zbiórki na Macierz Szkolną.

Inicjatywa ta miała na celu "udostępnienie najszerszym masom bogactw kultury i powołanie tych mas do współtwórczości" w dziedzinie rozwoju i konsumpcji dóbr kulturalnych.

Odezwa Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich z maja 1946 r. głosi :

" Czytelnicy książek !

Wam wszystkim, którzy oboujecie z książką, miłujecie ją i z niej korzystanie, wiadomo dobrze, jakie są wartości książek. Trzeba, abyście w dniach obchodu książki przekazali wiedzę tę innym.

Upowszechniajcie prawdę, że książka jest najmiłszym źródłem radości umysłowej, najlepszym narzędziem pracy oświatowej, pomocą dla ucznia w szkole i poradą dla dorosłego w samodzielnym życiu. Zawsze i każdemu dostępna, przemawia do Was głosami mędrców i słowem poetów, udoskonala osobowość człowieka, jest podstawą łączności pokoleń i przyjaźni narodów".

Realizacji tego apelu spodziewamy się i dziś od wszystkich, którym nie obojętna jest sprawa dalszego rozwoju czytelnictwa, zwiększenia popularności biblioteki, poprawa warunków pracy każdej placówki.

Niechaj tegoroczne obchody - tak jak przed 20 laty zmobilizują społeczeństwo wokół spraw własnej biblioteki. Dlatego rzucajmy hasło:

W DNIACH OŚWIATY, KSIĄŻKI I PRASY = BIBLIOTEKA -

CENTRUM ZAINTERESOWANIA SPOŁECZNEGO

Uwaga metodyczna:

podany wyżej tekst można wykorzystać jako słowo wstępne na centralnej imprezie w bibliotece /należałoby go rozszerzyć o historię i osiągnięcia własnej placówki/ albo jako materiał do radiowęzła.

Elżbieta Buchalozyk

KONKURS DLA BIBLIOTEK

2.900

Wzorem lat ubiegłych - Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku ogłasza konkurs dla bibliotek na najciekawsze i najlepiej zorganizowane obchody tegorocznych Dni Oświaty, Książki i Prasy.

Celem konkursu jest ukazanie różnych możliwości i przydatności biblioteki w środowisku.

Dlatego oceniana będzie przede wszystkim inicjatywa samej biblioteki, jej umiejętność wykorzystania instytucji i organizacji współpracujących z nią w zakresie pracy kulturalno-oświatowej, jej popularność wśród mieszkańców.

Kluczem do tego będzie ustawienie obchodów Dni pod kątem zainteresowania zarówno faktycznych, jak i potencjalnych czytelników.

Biblioteki powiatowe i miejskie miast wydzielonych - ocenią wyniki placówek podległych i zgłoszą najlepsze z nich do nagrody wojewódzkiej. Komisja konkursowa WIMBP po dokonaniu przeglądu przyzna zwycięzcom nagrody pieniężne.

W załączeniu podajemy szereg propozycji, które winny ułatwić bibliotekarzowi - wybór form i metod organizacji obchodu Dni.

Trzon konkursu stanowić będzie realizacja materiałów zawartych w Informatorze, a więc :

wykorzystanie zestawu bibliograficznego "książka światopoglądowa - lekturą współczesnego człowieka",

wykorzystanie wskazówek do organizacji wystawy związanej z rokiem Sienkiewicza,

wykorzystanie "zgaduj-zgaduli" dla dzieci.

Ponadto dodatkowe punkty przyznawane będą za :

- 1/ ogólną ilość imprez zorganizowanych w DOKiP,
- 2/ nawiązanie współpracy z istniejącymi na terenie instytucjami i organizacjami społecznymi w formie konkretnej np. współorganizacja festynu z ZMW i szkołą, pokaz mody z Kołem Gospodyń Wiejskich, pogadanka z zakresu higieny z Ośrodkiem Zdrowia, zadania rolników na najbliższy rok z agronomem itp.
- 3/ zorganizowanie akcji mającej na celu werbunek nowych czytelników,

- 4/ aktywizacja kół Przyjaciół Bibliotek,
- 5/ podniesienie poziomu estetycznego lokalu i otoczenia Biblioteki.

EB.

KSIĄŻKA ŚWIATOPOGŁĄDOWA LEKTURA, WSPÓŁCZESNEGO CZŁOWIEKA

Przekazując działaczom kulturalno-oświatowym bibliografię p.t. "Książka światopoglądowa - lekturą współczesnego człowieka" - proponujemy jednocześnie następujące formy jej wykorzystania :

Część I - popularnonaukowa.

- a/ podane pozycje wyeksponować /wyodrębnić na regale dostępnym dla czytelników, umieścić w kąciku czytelnicznym itp./
- b/ zaopatrzyć w hasło oraz motto I i w informację, że książki te stanowią materiał do "skrzynki pytań".
- c/ założyć "skrzynkę pytań" /pudełko tekturowe z otworem - pocięte kartki papieru - narzędzie do pisania/.
- d/ po zebraniu pytań - zwrócić się o prelegenta do Wojewódzkiej Biblioteki lub WDK.
- e/ zorganizować odczyt.

Część II - naukowa.

- a/ po prelekcji dot. zawartości "skrzynki pytań" - wymienić pozycje zawarte w cz.I na pozycje oz.II.
- b/ zaproponować osobom /czytelnikom/ interesującym się omawianymi zagadnieniami zrecenzowanie dowolnej książki z tego zakresu. Przyjęta recenzja zostanie zamieszczona w "Informatorze", a recenzent otrzyma honorarium autorskie.

Część III - beletrystyczna.

- a/ zapropagować wśród społeczeństwa w formie wystawki książek, kataloga zagadnieniowego lub przez wyłożenie pozycji na ladzie biblioteczej.

Motto I

Najdroższym skarbem obywatela jest swoboda przekonań. Ale powiedz mi, szanowny obywatelu, na co przyda ci się swoboda przekonań, jeśli potrafisz rozprawić tylko o pogodzie ?

Motto II

Każdy objaw dogmatyzmu, religiafictwa, fetyszyzmu może mieć miejsce, i ma miejsce tam, gdzie brak umiejętności krytycznego myślenia, krytycznej analizy, samodzielności w rozumowaniu, gdzie panuje ubóstwo doświadczenia, kruchość wiedzy naukowej albo wygodnictwo myślowe.

I. KSIĄŻKI POPULARNONAUKOWE

CIUPAK Edward: PARAFIANIE. WIEJSKA PARAFIA KATOLICKA.- W-wa 1961 KiW.

Książka podejmuje ciekawą problematykę przemian światopoglądowych na wsi przedstawiając niektóre zagadnienia związane z socjologią parafii wiejskiej. Charakteryzuje stosunek warstwy chłopskiej do religii, pozycję i działalność duszpasterską proboszcza w środowisku wiejskim, wpływ religii na życie i obyczaje rodziny chłopskiej.

KOTARBIŃSKI T., INFELD L., RUSSEL B., RELIGIA I JA. - Wyd. 2 W-wa 1962 KiW.

Wypowiedzi trzech wybitnych uoszonych mające charakter wspomnień, poświęcone sprawie stosunku do religii. Autorzy piszą o swoim związku z religią w okresie dzieciństwa i wczesnej młodości, o pierwszych wątpliwościach i świadomym wyborze postawy wolnomyślicielskiej.

KOWALSKI Stanisław: W POSZUKIWANIU POCZĄTKÓW WIERZEŃ RELIGIJNYCH. - W-wa 1961 "Iskry".

Praca popularno-naukowa wyjaśniająca historyczne, społeczne i psychologiczne przyczyny powstawania wierzeń religij-

nych. Wskazuje na zależność, jaka istnieje między stopniem rozwoju społecznego a rodzajem wierzeń religijnych ludów. W sposób wszechstronny i dostępny przedstawia poszczególne etapy rozwoju historycznego religii. Obszerna bibliografia. Dla czytelnika już z wykształceniem podstawowym.

KOZAKIEWICZ Mikołaj: O TOLERANCJI I SWOBODZIE SUMIENIA. - W-wa 1963. "Książka i Wiedza".

Treść książki stanowi ujęty w formę popularnej pogadanki wykład o podstawowych zasadach tolerancji światopoglądowej, religijnej, rasowej i zasadzie przestrzegania swobody sumienia. Autor zarysowuje tu m.in. historię walki o realizację tych postulatów na przestrzeni dziejów w Europie i w naszym kraju, stara się też wyjaśnić ich podstawowe znaczenie dla zgodnego współżycia wierzących i niewierzących w świecie współczesnym. Znaczną część pracy poświęca również omówieniu stosunków między państwem a Kościołem w Polsce Ludowej.

KOZŁOWSKI Władysław: O DOWODACH ISTNIENIA BOGA.- W-wa 1960 "Iskry".

Autor omawia dowody istnienia Boga zaczerpnięte z teologii katolickiej, wykazując ich wewnętrzne sprzeczności. Szczególnie obszernie polemizuje z t.zw. Ojcami Kościoła, lecz uwzględnia również nowsze i najnowsze poglądy teologów. Przytoczone przeciw nim argumenty zaczerpnięte są z filozofii materialistycznej i osiągnięć współczesnej nauki. Książka może być bardzo przydatna dla nauczycieli i wychowawców, zainteresuje młodzież i dorosłych. Poziom wyższych klas szkół średnich.

KUMAT Stanisław: NIECH SIĘ STANĄ BOGOWIE.- W-wa 1963 " Nasza Księgarnia "

Książka wyjaśnia przyczyny ukształtowania się wiary w bóstwa oraz formy różnych religii i kultów religijnych. Ukazując rozwój pierwotnego człowieka, przedstawia powstawanie irracjonalnych poglądów, wynikłe z nienaukowej interpretacji budzących lęk zjawisk, mówi o wspólnych motywach religijnych występujących w różnych kulturach, społecznej

funkcji kapłana i in. Książkę może przeczytać już uczeń wyższych klas szkoły podstawowej, jednakże w pełni będzie ona zrozumiała dla młodzieży szkół średnich i osób dorosłych posiadających pewne przygotowanie ogólne.

MARKIEWICZ Stanisław: SPRZECZNOŚCI WE WSPÓŁCZESNYM KATOLICYZMIE. - W-wa 1964 KiW.

Książka omawia w popularnej formie występujące we współczesnym katolicyzmie różne sprzeczne tendencje, reprezentowane przez liczne zarówno kościelne, jak i świeckie instytucje, ugrupowanie i kierunki.

MARKIEWICZ Stanisław: PAŃSTWO I KOŚCIÓŁ W OKRESIE DWUDZIESTOLECIA POLSKI LUDOWEJ. - W-wa 1965 KiW.

Wychodząc od stwierdzenia, że już w czasach okupacji PPR sprecyzowała swoje stanowisko wobec religii i ludzi wierzących, autor publikacji śledzi rozwój wzajemnych stosunków pomiędzy Partią i rządem PRL a Kościołem katolickim w Polsce. W drugiej części pracy został zanalizowany proces laicyzacji, jakiemu stale podlega nasze społeczeństwo. Omówienie aktów prawnych w dwudziestoleciu normujących stosunki państwa i Kościoła. Pożyteczna lektura o wartościach poznawczych.

MYSŁEK Wiesław: KOŚCIÓŁ WSPÓŁCZESNY. - W-wa 1963 KiW.

Książka omawia najróżniejsze zagadnienia dotyczące dziejącego się na naszych oczach procesu przystosowania się Kościoła do współczesności. Ta ciekawa publicystyka wprowadza w trudne problemy dzisiejszego Kościoła i jego ideologii - ze szczególnym uwzględnieniem spraw kościelnych w Polsce.

MYSŁEK Wiesław: KOŚCIÓŁ KATOLICKI I TYSIĄCLECIE. - W-wa 1963 "Iskry".

Autor omawia, jakimi metodami hierarchia kościoła rzymsko-katolickiego, pod pretekstem obchodów Tysiąclecia przyjęcia chrześcijaństwa, usiłuje przeprowadzić klerykalizację życia społecznego, obyczajowego, kulturalnego, a także - prawa i oświaty. Kościelne obchody "millenium" są też często niezgodne z polityką wewnętrzną Polski Ludowej. Dla wszystkich.

MYSŁEK Wiesław: WIERZĄCY A SOCJALIZM. = W-wa 1965 KiW.

W pracy omówione zostały - na tle nowych prądów w katolicyzmie światowym - aktualne problemy współpracy wierzących i niewierzących w Polsce Ludowej. Autor przedstawił w sposób rzeczowy aktualną sytuację w tej dziedzinie oraz występujące trudności i zdarzające się konflikty, ukazując ich źródła.

NOWICKI Andrzej: ATEIZM. = W-wa 1964 "Iskry".

Ateizmem nazywa się potocznie oparte na naukowych podstawach zwalczanie wszelkiej wiary w Boga i negację religii. Autor w swych rozważaniach omawia zagadnienie szerzej, mianowicie także o propozycjach światopoglądowych ateizmu. W słowie wstępnym przedstawia historię ateizmu, omawia różne rodzaje krytyki religii i typy postaw antyreligijnych. Spośród wielu argumentów na rzecz ateizmu Nowicki wybrał i zanalizował względność i wieloznaczność pojęć religijnych oraz szkodliwe funkcje religii w społeczeństwie. Sposób opracowania przystępny dla wszystkich zainteresowanych. Przypisy. Sugestie do dalszej lektury.

NOWICKI Andrzej: WYKŁADY O KRYTYCE RELIGII W POLSCE. = W-wa 1965 KiW.

Autor daje syntetyczny zarys historii krytyki religii i myśli świeckiej w Polsce. Dalsze części książki wprowadzają w klimat świeckiej myśli oświecenia i romantyzmu = pozytywistycznego scjentyzmu i młodopolskiego estetyzmu. Oddzielne miejsce w tej dziedzinie zajmuje myśl marksistowska, która propagandę ateistyczną podporządkowuje przemianom społecznym. Przypisy /również bibliograficzne/, indeks nazwisk. Dla czytelników nieco zorientowanych w zagadnieniach historii.

SPRAWY RELIGII I LAICYZACJI. W-wa 1964 KiW

Publikacja przeznaczona dla potrzeb szkoleniowych szerokiego aktywu laickiego. Zawiera popularne opracowanie następujących tematów: istota, pochodzenie, źródła i funkcje religii, pochodzenie i historia chrześcijaństwa, kościół w dziejach narodu polskiego, społeczno-polityczna doktryna

kościół katolickiego, świecka tradycja kultury polskiej, partia i państwo ludowe wobec procesu laicyzacji.

WNUK Jan: QUO VADIS, ECCLESIA ? W-wa 1963 "Czytelnik".

Przebieg pierwszej sesji Watykańskiego Soboru Powszechnego, oraz związane z nim tendencje reformy kościoła katolickiego znajdują się w centrum uwagi opinii światowej. Popularna praca przynosi omówienie przygotowań do Soboru i relacje o jego obradach. Książka może zainteresować wszystkich.

WNUK Jan: VATICANUM II. - W-wa 1964 "Czytelnik"

Druga praca tego autora - poświęcona obradom Soboru Watykańskiego. Książka przedstawia postawę i działalność Episkopatu oraz ukazuje pracę polskich Ojców Soboru.

WNUK Jan: W FAZIE DECYZJI I ROZSTRZYGNIEĆ. III SESJA VATICANUM II. - W-wa 1965 "Czytelnik".

Kolejna książka Wnuka dotyczy III sesji II Soboru Watykańskiego. Autor analizuje kontrowersje pomiędzy konserwatystami i reformatorami w sprawie kolegialności władzy w Kościele, zapoznaje czytelnika z atmosferą tej sesji, a przytaczając liczne fragmenty wypowiedzi uczestników Soboru - z różnymi argumentami obu głównych nurtów. Szczególnie mocno wyeksponowana jest działalność i antyreformatorka postawa delegacji polskiej. Książka dla czytelnika interesującego się rolą Kościoła katolickiego w świecie współczesnym.

II. KSIĄŻKI NAUKOWE

ATEIZM A RELIGIA. Wyd.2 popr.i uzup. - W-wa 1960 KiW.

Książka zawiera materiały dla czytelników pragnących studiować problemy naukowe ateizmu i etyki świeckiej. Tematyka koncentruje się wokół zagadnień pochodzenia chrześcijaństwa, filozofii i doktryny społeczno-politycznej katolicyzmu, historii ateizmu i krytyki religii, stosunku religii do nauki, niektórych zagadnień etyki niezależnej oraz stosunku etyki do walki klas. Wykłady opracowali tacy znawcy przedmiotu jak: T.Kotarbiński, A.Nowicki, Z.Poniatowski i in.

CIUPAK Edward: KULT RELIGIJNY I JEGO SPOŁECZNE PODŁOŻE. STUDIA NAD KATOLICYZMEM POLSKIM. W-wa 1965. Lud. Spółdz. Wydawn.

Zebrane w tomie szkice naukowe, poświęcone socjologicznej analizie kultu religijnego w Polsce napisane zostały przez autora znanego już z innych prac religioznawczych. Ciupak w oparciu o skrupulatne badania rozpatruje społeczne podłoże kultu świętych, strukturę miejsc cudownych i odpustowych przedstawia socjologiczny obraz corocznej pielgrzymki do Częstochowy, analizuje rolę parafii w życiu wsi i miasta, przedstawia kapłaństwo jako zawód, śledzi wreszcie uwarunkowane procesami społecznymi przemiany w postawach religijnych współczesnych Polaków. Książka jest trudna, lecz zainteresuje także nie-socjologów ze średnim wykształceniem. Obszerne przypisy. Bibliografia źródeł.

CIUPAK Edward: KULTURA RELIGIJNA WSI. SZKICE SOCJOLOGICZNE. - W-wa 1961 "Iskry".

Szczegółowe badania socjologiczne w kilku parafiach katolickich i obszerna lektura prac z dziedziny religioznawstwa pozwoliła autorowi sformułować kilka ważnych wniosków odnoszących się do przejawów kultu religijnego i jego funkcji w społeczności wiejskiej. Ciupak przedstawia aktualne procesy /np. ogólną tendencję do zeświecczenia/ zachodzące na wsi. Jednym z celów podjęcia tej pracy była dążność do rozpowszechnienia tolerancji religijnej w fanatycznym niekiedy środowisku wiejskim. Książka przede wszystkim zaciekawi działaczy oświatowych nauczycieli, ale również szerszy krąg czytelników.

GARDEN Ernest: CZY BIBLIA MA RACJĘ ? Przeł. z niem. Paweł Buharczyk. - W-wa 1965 KiW.

"Nigdy nie może być sensem życia utrzymanie odwiecznej niesprawiedliwości, zapewnienie mniejszości szczęśliwego życia na Ziemi, kosztem większości pocieszającej życiem pośmiertnym" - Oto jedna z głównych konkluzji rozważań niemieckiego uzonego, który wykazując "ludzkie" pochodzenie Biblii, jej ścisły związek z historią ludów Starożytnego Wscho-

du, zajmuje się głównie zawartymi w niej ideałami religijnymi i moralnymi. Interesujące uwagi o chrześcijaństwie na tle tragicznych kataklizmów z najnowszych dziejów ludzkości. Na wstępie omówienie tej ciekawej, ale dość trudnej książki.

KOŁAKOWSKI Leszek: NOTATKI O WSPÓŁCZESNEJ KONTRREFORMACJI. - W-wa 1962 KiW.

Szkice znanego filozofa i publicyisty dotyczą aktualnej działalności ideologicznej i politycznej kościoła katolickiego oraz współczesnej filozofii chrześcijańskiej. Prawie wszystkie publikowane były uprzednio na łamach tygodnika "Argumenty". Kołakowski omawia m.in. :współczesną chrześcijańską filozofię historii, stosunek ideologii katolickiej do socjalizmu naukowego, nową encyklikę społeczną papieża, sytuację w filozofii katolickiej. - Dla czytelnika z wykształceniem średnim.

KOSIDOWSKI Zenon. OPOWIEŚCI BIBLIJNE.- W-wa 1963 "Iskry".

Autor w sposób bardzo przejrzysty przypomina treść przypowieści biblijnych Starego Testamentu, a następnie zamieszcza na temat przedstawionego wydarzenia komentarz naukowy, w którym omówienie odkryć archeologicznych i wyników badań naukowych jest konfrontacją współczesnej wiedzy z legendą. We wstępie przedstawia wpływ kulturowy zebranych w biblii psalmów, baśni i mitów na ludzkość w ciągu wieków. Tablica chronologiczna. Wykaz źródeł bibliograficznych. Zdjęcia dokumentalne. Interesująca lektura dla bardziej wyrobionych czytelników.

KUCZYŃSKI Janusz: PORZĄDEK NADCHODZĄCEGO ŚWIATA, KATOLICYZM, LAICYZM, HUMANIZM. - W-wa 1964 KiW.

Książka zawiera m.in. charakterystykę współczesnego, polskiego ruchu ateistycznego, omówienie problemu laicyzacji jako obiektywnej tendencji historycznej i moralności socjalistycznej oraz możliwości jej rozwoju w Polsce.

MIERZYŃSKI Zdzisław: JAK CZŁOWIEK STWORZYŁ BOGA. - Wyd. 4. - W-wa 1956 KiW.

Interesująco napisana książeczka pióra znanego działacza ruchu wolnomyślicielskiego /1861-1937/. Autor uzasadnia, że rozwój religii jest ściśle zależny od warunków społecznych i gospodarczych oraz służy interesom klas posiadających. Pokazuje, jak powstawały, kształtowały się i oddziaływały pojęcia religijne i formy kultu różnych religii. Wskazuje, co jest im wspólne i zbija dowody konieczności istnienia religii w społeczeństwie. Rozważania ilustruje ogromną ilością ciekawych faktów z historii i cytataми z Ewangelii.

MYSŁEK Wiesław: ZASADY POLITYKI WYZNANIOWEJ PARTII I PAŃSTWA W-wa 1965 KiW.

Biblioteka Samokształcenia Ideologicznego Nauczycieli. Wykład założeń polityki wyznaniowej PZPR i PRL oparty o materiały historyczne i porównawcze. Zawiera m.in. rozdziały: Marksizm=Leninizm o problemach polityki wyznaniowej komunistycznej partii i socjalistycznego państwa. Zasada uznania religii przez państwo socjalistyczne za sprawę prywatną. Zasada rozdziału kościoła od państwa, Zasada wolności sumienia i wyznania, Laicyzacja w społeczeństwie socjalistycznym, Partia a religia.

NOWICKI Andrzej: WYKŁADY O KRYTYCE RELIGII W POLSCE.- W-wa 1965 KiW.

Praca poświęcona jest analizie wkładu polskiej myśli do dziejów ateizmu. Autor przedstawia problemy dot. rozwoju historycznego polskiej krytycznej refleksji o religii - od czasów renesansowych, aż do lat ostatnich.

PONIATOWSKI Zygmunt: TREŚĆ WIERZEŃ RELIGIJNYCH.-W-wa 1965 KiW

Książka z zakresu religioznawstwa czyli nauki o istocie i treści religii, oraz koncepcjach teoretycznych dot. wszystkich religii żywych i martwych. Zawiera omówienie struktur wewnętrznych i charakterystycznych procesów rozwojowych religii, rozumienia pojęcia Boga, religijnych sposobów interpretacji świata, wreszcie religijnych teorii istoty człowieczeństwa, pochodzenia i rozwoju ludzi oraz życia pozagrobowego. Dość trudna praca popularnonaukowa, jednakże zainteresowanym i odczytanym osobom lektura nie będzie sprawiać specjalnych kłopotów.

RELIGIA I LAICYZACJA. Materiały do studiowania zagadnień światopoglądowych i naukowego ateizmu. W-wa 1961 K1W.

Zbiór popularnych prac napisanych przez specjalistów, a omawiających skomplikowane i bardzo aktualne zagadnienia społeczno-światopoglądowe. Cykl artykułów teoretycznych przedstawia istotę i strukturę religii, jej funkcje społeczne i źródła. Prace historyczne omawiają pochodzenie chrześcijaństwa, rolę Kościoła w Polsce i dzieje ateizmu. Wreszcie szkice publicystyczne o tematyce współczesnej ukazują doktrynę społeczno-polityczną Kościoła, metodę laicyzacji życia społecznego oraz stosunek Partii do zagadnień religii. Artykuł: "Etyka religijna, a etyka świecka" zamyka książkę. Bibliografia. Dla czytelników z wykształceniem średnim.

SWIENKO Henryk: RELIGIA. - W-wa 1964 "Iskry"

Książka z dziedziny religioznawstwa czyli nauki o prawidłowościach rozwoju i wygasania religii, ich stosunku do różnych formacji społecznych, kultury, sztuki, nauki i ideologii. Omawia następujące zagadnienia: typy religii, jej definicję, strukturę wewnętrzną, dzieje i pochodzenie, a następnie główne religie świata - buddyzm, konfucjalizm, sintoizm, judaizm, chrześcijaństwo, islam i inne młodsze doktryny. Książka stanowiąca propedeutykę tej dziedziny nauki, nie jest trudna i może być z pożytkiem czytana przez nieco wyrobionych odbiorców.

WIERUSZ - KOWALSKI Jan : ŚWIECCY W KOŚCIELE. - W-wa 1965 - K1W

Praca daje definicję laikatu, omawia jego ideologię i znaczenie w kościele katolickim, katolickie organizacje świeckie i środki propagandy apostołstwa świeckich.

ZAKRZEWSKA Janina, SOBOLEWSKI Marek: WOLNOŚĆ SUMIENIA I WYZNANIE - W-wa 1963 "Iskry"

Zagadnienie wolności sumienia i wyznania tj. prawo jedno - stki do wyboru światopoglądu omówiono w książce od strony indywidualnych przeżyć człowieka oraz z punktu widzenia prawnopolitycznego. Autorzy skupili się głównie na problematyce współczesnej, często jednak dla lepszego zobrazowania tematu sięgają po pewne zjawiska historyczne. Omówiono także stosunek

państw do kościołów z zaznaczeniem, jak regulowane są te sprawy w krajach socjalistycznych i burżuazyjnych. Końcowy rozdział "Konflikty współczesności" ukazuje różnorodne problemy i zjawiska z tej dziedziny na tle dnia dzisiejszego w Polsce i na świecie. Bibliografia.

III. KSIĄŻKI BELETRYSTYCZNE

a/ powieści

AMBROZIEWICZ Jerzy: PORWANIE. - W-wa 1964 "Czytelnik" s.175

Zbeletryzowany reportaż osnuty na tle sensacyjnego konfliktu z kurią w 1962 r., który doprowadził do porwania biskupa sandomierskiego przez chłopów, mieszkańców Wierzbicy. Ciekawy problem, nakreślony ze swadą, zainteresuje krąg czytelników dorosłych i starszą młodzież.

BABINICZ Waldemar: ŻŁOTA WODA. -W-wa 1961 "Czytelnik" s.245

Na tle działalności wiejskiego klubu postępowej inteligencji - prowadzonej w trudnym, dość zacofanym środowisku indywidualnego chłopstwa, prowincjonalnej inteligencji i drobniemiśzozaństwa - autor ciekawie i bezbłędnie ukazuje przemiany obyczajowe i światopoglądowe - w powiązaniu ze specyficznymi warunkami tego środowiska.

BREZA Tadeusz: URZĄD. - W-wa 1960 PIW s.307

Do Rzymu przybywa z Polski młody naukowiec w celu załatwienia sprawy swego ojca, który jest adwokatem przy sądzie biskupim w jednej z polskich diecezji. Biskup powróciwszy w ostatnich latach do władzy, uniemożliwił ojcu bohatera ze względów politycznych, wykonywanie zawodu. Historia starań w kurii rzymskiej wypełnia fabułę powieści. Na tym tle przedstawiono doskonale mechanizm politycznego działania instytucji centralnych kościoła katolickiego, sytuację we współczesnych Włoszech, oraz położenie emigracji polskiej.

GROCHOWIAK Stanisław: KARABINY. -W-wa 1965 Wyd.Min.Obr.Narod. s.168.

Rzeszowszczyzna w pierwszych miesiącach po wyzwoleniu ogarnięta pożogą walk roznieconych przez bandy reakcyjne przeciw władzy ludowej. Na tym tle umiejscowił wybitny poeta i prozaik współczesny przeżycia powieściowych bohaterów. Odrącony przez swych kościelnych zwierzchników wiejski proboszcz Bruno, komunista Szaluga - były więzień Berezy i gestapowskich kaźni, młoda góralka z bieszczadzkiej wioski - to postaci, których odmienne losy połączyły się wśród szalejących walk. Dla oczytanych.

MORTON Józef: MOJ DRUGI OŻENEK. Powieść. W-wa 1961 PIW s.339

Współczesna tematyka wiejska. Na przykładzie chłopskiego bohatera Marcina - autor ukazuje poglądy wsi na miłość, małżeństwo, stosunek do dzieci, sąsiadów, do ziemi i do kościoła. Realistyczna powieść o dużych wartościach poznawczych.

NAPIÓRKOWSKI Remigiusz. NIE BĘDZIE PŁAKANIA! - W-wa 1964
"Iskry" s.201.

Powieść młodego pisarza - pełna pasji, żarliwości opowiada o dzieciństwie wiejskiego chłopca i jego pobycie w zakładzie wychowawczym księży salezjanów.

OLESIK Klemens: POWOŁANIE DANIELA. - Wyd.2 rozsz. W-wa 1961
"Iskry".

W decyzji wstąpienia do klasztoru widział Daniel swoją szansę życiową - możliwość dalszego kształcenia się. Opisujać wiernie życie zakonne - autor ukazuje stopniową zmianę poglądów Daniela. Drobne na pozór wydarzenia, rozmowy, zawiązywane intrygi, obłuda - każą bohaterowi dostrzegać sprzeczności z głoszonymi zasadami moralnymi. W rezultacie Daniel opuszcza klasztor.

PARANDOWSKI Jan: NIEBO W PŁOMIENIACH. - Wyd.6 W-wa 1959.
"Czytelnik" s.247.

Rzecz dzieje się przed I wojną światową w mieszczańskiej rodzinie we Lwowie. Autor opisuje przeżycia 16-letniego chłopca, który pod wpływem lektury uczy się myśleć krytycznie, traci wiarę i prowadzi wśród kolegów akcję antyreligijną.

PRUS Bolesław : FARAON - T.1-2. W-wa 1962 PIW s.451

Faraon - to wspaniała książka polityczna o zagadnieniu władzy, - organizacji życia zbiorowego. Ośrodkiem kształtującym kompozycję utworu jest tragiczna walka jaką młody władca Egiptu Razmzes XIII prowadził z wszechwładną warstwą kapłanów.

SZCZYGIEL Jerzy: MILCZENIE. Powieść. W-wa 1962 PIW s.254

Powszechne przekonanie parafian prowincjonalnego miasteczka, że chłopiec sierota, w którego rękę rozerwał się granat, chciał uprzednio zabić miejscowego proboszcza - podsyca bierna postawa księdza. Jego milczenie w tej sprawie, zachowywane dla własnego spokoju, staje się przyczyną dramatu chłopca, który stracił wzrok w tym wypadku. Zdarzenia powieściowe ukazane są w dwu niezwykle sugestywnych relacjach głównych postaci: księdza i chłopca.

ŚWIDERSKI Leonard: OGLĄDAŁY OCZY MOJE. - W-wa 1963. Wyd. Spółdz.Wydawn. s. 285.

Ogłaszane we fragmentach w r. 1962 na łamach "Przekroju" zwierzenia księdza, blisko sześćdziesięcioletniego człowieka, zawierają wiele obserwacji stosunków panujących wśród kleru, a zwłaszcza wyższej hierarchii kościelnej w Polsce w dobie dwudziestolecia, w okresie okupacji i po wojnie. Wspomnienia ks.Świderskiego doprowadzone są do r. 1961.

WIKTOR Jan: ZBUNTOWANY. - Wyd.2 W-wa 1957 LSW s. 576

Bohater powieści, wikary Bielawa, wyrósł z ludu. Przepojony żarliwą wiarą w posłannictwo kapłańskie przekonuje się boleśnie o rozdzwisku między ewangelią a życiem. Nabrzmiały dramat wewnętrzny księdza, tragiczne osamotnienie w dążeniach, wybuchający w końcu konflikt z otoczeniem i zwierzołnictwem, wreszcie ostatni cios - utrata zaufania chłopców - oto fabuła utworu.

b/ o p o w i a d a n i a

BABINICZ Waldemar: APOSTOŁOWIE. - Łódź 1961 WŁ s.265

Bohaterami zbioru opowiadań są w przeważającej większości wiejscy nauczyciele i księża - tematem najczęściej występującym - ścieranie się starych poglądów i dążeń - z nowymi. Szkice - opowiadania odznaczają się autentyzmem konfliktów zaczerpniętych wprost ze współczesnego życia, ciepłym humorem i życzliwością w przedstawieniu spraw ludzkich, ukazanych często w świetle ciętej satyry na objawy ciemnoty, kołtunerii i zacofania.

BABINICZ Waldemar: - ZA ŚCIANĄ, - Łódź 1963 WŁ s.279

Tom opowiadań znanego pisarza i działacza oświatowego kielecczyny związany problematyką z życiem mieszkańców współczesnej wsi. Autora interesują przede wszystkim konflikty pomiędzy młodym a starym pokoleniem, występujące na skutek różnic światopoglądowych i obyczajowych. Równocześnie Babinicz ukazuje ideologiczną polemikę działaczy społecznych i nauczycieli z "plebanią" o wpływ na kształtowanie moralności młodzieży poddającej się nowym, postępowym formom życia.

KOGUT Bogusław: MODL SIĘ ZA NAMI I INNE OPOWIADANIA. - W-wa 1956 "Czytelnik" s.205

Cztery opowiadania poświęcone ~~życiu~~ ^{przeżyciu} dzisiejszej wsi - opowiadania tytułowe jest protestem hipokryzji bigotów i a-społecznej postawie księży.

KOŁAKOWSKI Leszek: KLUCZ NIEBIESKI, ALBO OPOWIEŚCI BUDUJĄCE Z HISTORII ŚWIĘTEJ ZEBRANE KU POUCZENIU I PRZESTRODZE- W-wa 1964 PIW s. 103.

Opowiadania Kołakowskiego czerpią swe wątki z Biblii, - a wartość ich i wdzięk pochodzi z kontrastu między współczesną świadomością intelektualną i moralną, a obrazem świata, ukształtowanym parę tysięcy lat temu. Książka o walorach dydaktycznych.

ROLLECZEK Natalia: DREWNIANY RÓŻANIEC. - OBLUBIENICE. - W-wa 1958 "Iskry" s. 457.

Autorka opowiada w formie osobistych wspomnień o doznanych upokorzeniach i bolesnych przeżyciach młodych dziewcząt - w okresie sanacji, którym pomagają zakłady dobroczynne, akcje katolickie. Wspomnienia te dotyczą w większości zakopiańskiego sierocińca, prowadzonego przez zakonnice. Autorka opisuje nędzę, głód, ciężką pracę fizyczną i niezdrową atmosferę, zaszczerpioną przez klasztorne metody wychowawcze.

o/ r e p o r t a ż e - f e l i e t o n y

AMBROZIEWICZ Jerzy, MAG Aleksander: POSŁUCHAJŹE, WIERNY LUDU Wyd.2. W-wa 1962 "Iskry" s.218.

Felietony literackie pisane w latach 1958-59 odsłaniają ogrom ludzkiej ciemnoty i zabobonów. Zbiorek jest ciekawym przyczynkiem do poznania zjawisk społeczno-obyczajowych, które wymagają aktywnego przeciwdziałania.

BABINICZ Waldemar: LISTY Z PARAFII - Łódź 1959 WŁ s.235.

Życie "Polski parafialnej" - znalazło w osobie Babini - oza - doskonałego kronikarza. Autor atakuje zacofanie intelektualne i społeczne naszej prowincji, gdzie najwyższym autorytetem moralnym i naukowym jest miejscowy proboszcz, a najbardziej wpływową instytucją - rada parafialna. W tych warunkach o postęp walczy niewielka grupa inteligencji wiejskiej.

BREZA Tadeusz: SPIŻOWA BRAMA. Notatnik rzymski - W-wa 1960 "Czytelnik" s.571.

Breza spędził 3 lata w Rzymie, jako attaché kulturalny ambasady polskiej. W okresie tym interesował się specjalnie funkcjonowaniem aparatu kościoła katolickiego. Naoczne świadectwo wielu ciekawych wydarzeń pogłębione przez kontakty z ludźmi zainteresowanymi oraz solidne i wszechstronne studia różnych zagadnień kościelnych zrodziły tę doskonale napisaną książkę.

GRABOWICZ Józef, TRYFAN Barbara: POLETKO MATKI BOSKIEJ. W-wa 1964 KiW s. 201.

W reportażach nagrodzonych w r. 1962 II nagrodę na konkursie tygodnika "Świat" i wydawn. "Książka i Wiedza" - ukazują autorzy różnorodne sprawy i zjawiska obyczajowe, zaobserwowane w środowiskach prowincjonalnych, głównie wiejskich. Dociekając przyczyn i źródeł ewolucji poglądów, postaw etycznych i postępowania określonych kręgów społecznych wiążą je ze zmianami, jakie dokonują się we współczesnym życiu. Lektura interesująca i przystępna.

HOLDA Edward: WYPADEK NA ZAKRĘCIE. W-wa 1961 "Iskry" s.193

Poeta związany z grupą "Współczesności" debiutuje tomem reportaży. Stanowią one próbę opisu zmian, jakie zachodzą w świadomości ludzi współczesnych w związku z przemianami społecznymi oraz ideowymi zachodzącymi w Polsce Ludowej. A więc przykładowo: awans społeczny, asymilacja Ziemi Zachodnich, laicyzacja życia. Dla bardziej wyrobionych czytelników.

KOZICKI Stefan: PODZWONNE DLA PARAFII. W-wa 1965 "Iskry" s.215

Zbiór reportaży przedstawiających różnorodne przejawy rozpadu tradycyjnych form religijności na wsi oraz zmierzchności społeczno-obyczajowych, którym ton nadawała w przeszłości parafia. Autor ukazuje skomplikowane drogi odbywających się procesów laicyzacji, w których nowoczesne formy życia i świeckiej kultury występują obok lub jednocześnie z przeżytkami klerykalizmu i dewocji.

LOVELL Jerzy: BUNT BRZYDULEK. Reportaże. W-wa 1965 "Iskry" s.194.

Tom składa się z 13 reportaży. Mówią one o trudnych problemach społecznych naszej współczesności - zarówno obyczajowych jak światopoglądowych, atakują obojętność ludzi młodych na tragedie starych, nietolerancję, kołtuństwo i ciemnotę.

LOVELL Jerzy: CUD SIĘ ZDARZYŁ. Reportaże i groteski. W-wa - 1959 "Iskry" s.137.

Reportaże omawiające najbardziej palące zagadnienia moralno-obyczajowe naszej współczesności. Najwięcej miejsca poświęca autor problematyce zastraszającej ciemnoty w zestawieniu ze zdobyczami XX wieku. Reportaż tytułowy omawia sławny "cud krakowski".

LOVELL Jerzy: DZIEWCZĘTA PŁACZĄ NADAREMNIE. = Kraków 1962 Wydawn.Liter. s. 273.

Wybór reportaży z lat 1959/61 krakowskiego publicyisty - to rozległy przegląd różnorodnych zjawisk współczesnego życia. W trzech wyodrębnionych częściach zarysowują się kolejno trzy główne problemy: skutki konfliktów młodego pokolenia ze światem dorosłych, wpływ przekształceń społecznych i ustrojowych na światopogląd ludzi różnych środowisk, procesy przestępstw politycznych i gospodarczych. Reportaże mają lekką formę literacką, zaciekawiający tok narracji. Dla dorosłych.

LOVELL Jerzy: RAPORT W SPRAWIE ANIOŁÓW. - Kraków 1958 WL. s.201.

Zbiór reportaży na tematy społeczno-obyczajowe. Wiele uwagi poświęca autor zagadnieniom moralności dzisiejszej młodzieży, oraz konfliktom natury religijnej. Wszystkie te problemy opisane są żywo i ciekawie, przeważnie w formie zbeletryzowanej, poparte konkretnymi przykładami z życia.

LOVELL Jerzy: TWARZ ZIEMI. Zbiór reportaży. W-wa 1964 "Iskry" s.231.

Reportaże o dużych walorach literackich znanego dziennikarza krakowskiego. W cz.I autor zajął się psychologicznymi i socjologicznymi problemami współczesnej młodzieży, dorosłych i dzieci, atmosferą dzisiejszych miast i osiedli. Obszerny utwór pt. "Reportaż o historii współczesnej" docieka socjologicznych źródeł wybuchu zbiorowej hysterii na tle religijnym w Nowej Hucie. W cz.II Lovell zamieścił reportaże z podróży zagranicznych. Dla wszystkich zwolenników reportażowej literatury.

MARKIEWICZ Stanisław: JESIENIĄ, NAD TYBREM. - W-wa 1965 "Czytelnik".

Autor przebywał w Rzymie jesienią 1964 r. jako dziennikarz polski akredytowany przy Biurze Prasowym Soboru. Praca, powstała na marginesie sprawozdań dziennikarskich, zawiera wiele zakulisowych ciekawostek, wrażeń i obserwacji autora, utrzymanych w stylu eselistyczno-publicystycznym.

NAPIÓRKOWSKI Remigiusz: MIEJSCA ODZYSKANE.- W-wa 1964 "Iskry" s. 128

Szukając wyjaśnienia i uogólnień różnorodnych aktualnych zjawisk: społecznych i obyczajowych, określenia podstaw moralnych i światopoglądowych, Napiórkowski sięga do przedstawienia jednostkowych losów i przeżyć, czy to kreśląc sytuację młodej nauczycielki na wsi współczesnej, czy ekskonkwi, na której doświadczeniach życiowych odcisnął piętno małomiasteczkowy fanatyzm religijny, czy też dramat rodzinny rozgrywający się w dzisiejszym środowisku wiejskim. Lektura dość przystępna.

SOKORSKI Włodzimierz: GRUBA, KRESKA, . Dialogi o sztuce, moralności i socjaliźmie. W-wa 1959 "Iskry" s.124.

Eseje o charakterze refleksji o współczesnych problemach moralności społecznej, filozofii, estetyce, normach etycznych. Poruszają one zagadnienia związane z rolą kościoła w życiu społecznym i z wychowaniem młodzieży, z postępem, obrazem ideologicznym współczesnej literatury - oraz z problematyką socjalistycznej polityki kulturalnej.

STOLAREK Zbigniew: BYŁEM W LOURDES. MIASTO CUDÓW WIDZIANE WŁASNYMI I CUDZYMI OCZAMI. -W-wa 1963 "Iskry" s. 194

Podróżując po Francji, autor odwiedza słynne miasteczko Lourdes, miejsce licznych pielgrzymek ludzi z całego świata, wierzących w cudowną moc źródeł. Autor, w oparciu o bogaty materiał naukowy - z lekarską niemal precyzją odsłania kulisy cudownych uzdrowień w Grocie Bernadetty.

ŻEROMSKI Andrzej: W CIENIU PLEBANII. - W-wa 1960 "Iskry"
s.103.

W swych reportażowych wędrowkach po prowincji autor zwrócił główną uwagę na negatywną rolę kleru i zakonów w życiu współczesnego społeczeństwa. Przedstawia liczne dowody niehumanistycznego i zacofanego stanowiska duchowieństwa, zwłaszcza w dziedzinie spraw obyczajowych /problem świadomego macierzyństwa/. Lektura przystępna i interesująca.

E.B.

ROK SIENKIEWICZA W PLACÓWKACH KULTURALNO-OŚWIATOWYCH I BI-
BLIOTEKACH

W bieżącym roku obchodzimy 120 roczną urodzin /5.V./ i 50 rocznicę śmierci Henryka Sienkiewicza zm./15.XI./. Na terenie naszego województwa uroczystości rozpoczną się w Dniach Oświaty, Książki i Prasy i trwać będą do połowy listopada 1966 r.

Głównym założeniem obchodów będzie szerokie spopularyzowanie wśród społeczeństwa twórczości tego pisarza i opracowań o nim.

Jak biblioteki i inne placówki KO winny przygotować się do realizowania tego założenia ?

Podane tutaj propozycje nie mogą stanowić gotowej recepty.

Własna inicjatywa koleżanek i kolegów będzie zawsze najcenniejsza. Przede wszystkim należy zacząć od przeglądu księgozbioru i wyłożenia na osobną półkę wszystkich książek Sienkiewicza i opracowań o nim. W wielu przypadkach ujawnią się poważne luki, które należy bezwzględnie uzupełnić.

Następną czynnością, do której należy przystąpić, będzie zbieranie i porządkowanie następujących materiałów: wycinki z prasy, ilustracje, fotografie itp.

Niezmiernie ważną i konieczną sprawą będzie przeprowadzenie wnikliwej kontroli warsztatu informacyjnego i ewentualne u-

zupełnienie kartotek, teczek wycinków, ilustracji dot. Sienkiewicza.

Posiadając już rozeznanie w księgozbiornie i przygotowaniu warsztatu informacyjnego można przystąpić do dalszej pracy. Najpowszechniej stosowaną formą wizualnej propagandy są wystawy. Każda wystawa niezależnie od rodzaju, tematu i celu, przysparza wiele kłopotów jej organizatorom.

Najlepszy pomysł, celowo dobrane eksponaty i niczym nie wymierzony wkład społecznej pracy organizatora, nie zawsze przynoszą rezultaty. Aby tego uniknąć podaję parę projektów urządzenia wystaw, poświęconych twórczości Sienkiewicza.

I. W układzie chronologicznym

Tytuł : Henryk Sienkiewicz - życie i twórczość.

Motto... "Cokolwiek byśmy zatem powiedzieli, lub powiedzieć mogli o społecznych sympatiach Sienkiewicza, o jego wybitnie zaznaczonych skłonnościach zachowawczych, pojmowaniu przeznaczenia człowieka, o naczelnej idei jego umysłu- twórczość ta musiała zdobyć serca i olśnić umysł ogółu..."

/B.Lutomski

Henryk Sienkiewicz

Gazeta Polska 1900. s.299/

a/ układamy eksponaty i materiały dot. miejsca urodzenia i młodzieńczej twórczości Sienkiewicza - tytuł Wśród młodych. Ilustr. domku w Woli Okrzejskiej, H.Sienkiewicz z kolegami w r. 1863, fotokopia listu Sienkiewicza z 1865, fotokopia: Sienkiewicz jako student, fotokopia Szkoły Głównej w Warszawie. Wyłożony życiorys pisarza itp. Fotokopia czasopism Niwy, Gazety Polskiej, Wieńca /w których drukował 1 utwory lub współpracował/. Należy też wyłożyć następujące utwory: Na marne /1869/, Humoreski z teki Worszyły /1872/, Stary sługa /1875/ Hania /1875/.

b/ dot. materiałów i eksponatów dot.następnego okresu życia i twórczości pisarza pt. W krainie złota i gdzie indziej. = Ilustr. Dramat amerykański, Premiera na jedną kartę, Listy z podróży /San Francisco/.

Książki: Szkice węglem /Anaheim 1876/ Selim Mirza /Anaheim 1876/, Dramat na jedną kartę /Francja 1876/ Przez Stepy, Ja-

miół /Paryż 1878/ Janko Muzykant, Orso /Francja/ Swoi 1879.
Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela, Za chlebem /1879/.

c/ dot. dojrzałego okresu twórczości pisarza pt. Dla pokrze-
pienia sero.

Motto: ... Uczuli w sobie dawne serca bicie,
uczuli w sobie dawną wielkość duszy,
I chwilę jedną tak górnie przeżyli,
Jak ich przodkowie niegdyś całe życie...

Eksponaty: fotogr. Sienkiewicza z żoną, Sienkiewicz w Oblę-
gorku w gronie rodziny, Ilustr. z Trylogii, itp.

Książki: Latarnik /1880/, Bartek zwycięzca, Sachem, Ogniem i
mieczem /1883/ Potop /1884/ Pan Wołodyjowski /1887/ Ta trze-
cia /1880/ Bez dogmatu /1889/ Listy z Afryki /1891/ Rodzina
Połanieckich /1893/ Quo vadis /1894/ Krzyżacy /1896/.

d/ dot. ostatnich lat życia pisarza.

Motto: ... "Naród streszcza się w swej literaturze i żyje
przez nią, gdyż inaczej żyć nie może. Pólitycz-
nie może ona często błędzić, narodowo nie błę-
dzi nigdy. Jest ona jak pochodnia, która roz-
świeca ciemności niedoli - i jak wielki dzwon,
który nie pozwala usnąć sumieniu nie tylko
polskiemu, ale i sumieniu innych ludów.... "

/H.Sienkiewicz

Literatura polska

Dz.t 53 s.238-241/

Eksponaty: Dyplom nagrody Nobla, fotokopia autografu, W po-
styni i w puszczy, Rysunek do "W pustyni i w puszczy" Port-
ret Sienkiewicza z r. 1915.

Książki: Na polu chwały /1902/, Dwie łąki /1903/, Wiry/1908/
W pustyni i w puszczy /1910/, Legiony /1911/ oraz w miarę
możliwości artykuły publicystyczne n.p. Odezwa do ludów cy-
wilizowanych, Literatura polska i inne z okresu 1900 - 1916.

II. W większych bibliotekach można zorganizować wystawę w u-
kładzie zagadnieniowym pt. n.p. Jeszcze Polska nie zgi-
nęła, lub Poznaj twórczość H.Sienkiewicza. Należy osobno wy-
eksponować utwory tego pisarza: powieści historyczne, obyoza-

jowe, społeczno-polityczne, twórczość publicystyczną. Dużą pomocą będzie tu książka pt. Henryk Sienkiewicz - Kalendarz życia i twórczości oprac. przez J. Krzyżanowskiego - wyd. Warszawa PIW 1956 r.

III. Można też zorganizować wystawę książek w układzie wg gatunków literackich, t.zn. osobno powieści, nowele, opowiadania, dramaty, utwory publicystyczne, listy, artykuły polemiczne itp.

W placówkach nie posiadających odpowiednich lokali, można wykonać plansze czytelnicze, obrazujące życie i twórczość H. Sienkiewicza. Opracowując te plansze, osobno należy wyodrębnić twórczość tego pisarza w układzie chronologicznym lub zagadnieniowym. Oddzielnie należy uwidocznić opracowania monograficzne i przyczynkarskie. Ogromnie ważną rzeczą będzie tu dobór tekstu komentarza i ciekawego materiału ilustracyjnego.

Jak wspomniano na wstępie, podane tu przykładowo formy pracy nie wyczerpują zagadnienia.

Do spraw przebiegu Roku Sienkiewicza jeszcze wrócimy.

Na zakończenie należy dodać, że Dział Instrukcyjno-Methodyczny Bibl. Wojew. przygotowuje następujące materiały metodyczne :

- obiegową wystawę na 12 planszach nt Henryk Sienkiewicz - Kronika, życie i twórczość,
- szereg pogadanek i pięciominutówek, oraz
- nagrań magnetofonowych.

Materiały te można będzie bezpłatnie wypożyczać z Gabinetu Instrukcyjno-Methodycznego WiMBP w Gdańsku.

St. Miechowicz

WYBÓR OPRACOWAŃ O TWÓRCZOŚCI HENRYKA SIENKIEWICZA

Krzyżanowski Julian. Henryk Sienkiewicz. Kalendarz życia i twórczości. W-wa 1956 Państwowy Instytut Wydawniczy s.355.

Stawar Andrzej - Pisarstwo Henryka Sienkiewicza.

W-wa 1960 Państwowy Instytut Wydawniczy s. 376.

To kompendium wiedzy krytycznej o Sienkiewiczu zawdzięczamy wybitnemu krytykowi znanemu z wielostronnej marksistowskiej metody badawczej. Książka ta nie jest monografią, bowiem nie wyczerpuje materiału, ale syntezą pisarstwa Sienkiewicza, syntezą niezmiernie przekonującą i trafną. Książka napisana jest zwięźle, przejrzyście i z dystansem. Niezwykle uzulenie na realistyczny szczegół obyczajowy. Upodobanie do stałej konfrontacji twórczości literackiej z obyczajem. Te obserwacje znakomicie pogłębiają jej walory popularyzatorskie.

Jodełka Tomasz. Trylogia Henryka Sienkiewicza. Studia, szkice, polemiki. Wybór oprac. W-wa 1962 PSW s. 587.

Bogaty zbiór materiałów krytycznych nie wyczerpuje wszystkich zasługujących na uwagę wystąpień krytyków i pisarzy. Ukazuje jedynie najistotniejsze momenty wieloletniego sporu. Jest pierwszą próbą przedstawienia wielkiej dyskusji o "Trylogii". Autor sugeruje przy tym potrzebę zastanowienia się nad przydatnością prac krytyczno-literackich dla szerokich rzesz czytelników "Trylogii".

Nofer Alina. Sienkiewicz Henryk. W-wa 1962 Wiedza Powszechna. Wyd.2 str.403. Seria "Profile"

Pierwsza po wojnie próba monograficznego ujęcia twórczości autora "Trylogii". Autorka wykorzystując dostępne dziś materiały, oparła swoją pracę na wyczerpującej analizie utworów pisarza, jego wypowiedziach, korespondencji, oraz głosach krytyków różnych okresów. Książka ponadto zawiera szeregową bibliografię najcenniejszych prac o Sienkiewiczu.

Szweykowski Zygmunt. Trylogia Sienkiewicza. Szkice.
Poznań 1961 Wydawnictwo Poznańskie s. 147.

Są to szkice znanego historyka literatury, który szczególnej analizie poddaje warsztat pisarski autora "Trylogii". "Trylogia" zdobyła ogromną rzeszę czytelników, nurtowała każde pokolenie historyków literatury i pogląd na jej wartości zmieniał się w zależności od epoki. Ta zmienność w ocenie "Trylogii", w wydobywaniu na pierwszy plan oraz to innych wartości utworu jest przedmiotem rozważań Szweykowskiego.

Kijas Juliusz. Potop Henryka Sienkiewicza. W-wa 1960 PZWS.
s.101.

Z serii "Biblioteki Analiz Literackich". Zawiera bibliografię, mapkę z objaśnieniami i ilustracje. Jest przykładem wzorowej analizy literackiej, pomyślanej jako pomoc dla nauczycieli i uczącej się młodzieży.

Kuczyński Stefan M. Rzeczywistość historyczna w "Kryżakach" Henryka Sienkiewicza. W-wa 1963 PIW s.190.

Celem tych rozważań nie jest ocena walców literackich powieści, ale tylko i wyłącznie historycznych, choć w rozu - mieniu wykraczającym poza ścisłą faktografię.

Krzyżanowski J., Wegner J., Kurkowska H., Wyka K., Kulczycka-Saloni J., Istvan Csapláros. Sienkiewicz. Odczyty.
W-wa 1960. P.S.W. s. 222.

Jest to zbiór odczytów wygłoszonych w Warszawie w dn. 10 kwietnia - 7 maja 1956 r. zorganizowanych przez Towarzystwo Literackie im.A.Mickiewicza dla uczczenia 110 rocznicy urodzin i 40 śmierci Henryka Sienkiewicza. Zbiór ten uzupełniono prelekcjami J.Kulczyńskiej-Saloni i Istvana Csaplárosa.

Majchrowski Stefan. Pan Sienkiewicz. W-wa 1961 L.S.W.

Życie pisarza przedstawione w zbeletryzowanej formie. W tekście fikcja splata się z rzeczywistością, ale osnowa wypadków jest zawsze prawdziwa. Majchrowski swoją pracę proponuje, jako jeden z możliwych portretów autora "Trylogii".

Krzyżanowski Julian: Kalendarz życia i twórczości. Wyd. 2.
W-wa 1956, Państw. Inst. Wydawn.

Jest to rodzaj monografii literackiej opracowanej w formie "kalendarza", a więc podstawą stała się tu chronologia twórczości i wydarzeń z życia autora "Trylogii".

Julian Krzyżanowski zgromadził wiele ciekawego materiału, opierając się na listach Sienkiewicza, wiadomościach z ówczesnej prasy i pamiętnikach ludzi, którzy znali pisarza. Konieczne było krytyczne opracowanie informacji prasowych i pamiętnikarskich, ponieważ prywatne życie Sienkiewicza było "wzbogacane" przez współczesnych plotkarskimi opowieściami, w czym niemały udział miała prasa.

Dla miłośników twórczości Sienkiewicza, dla zainteresowanych biografią pisarza, "Kalendarz" będzie pasjonującą lekturą.

Krzyżanowski Julian. W kręgu wielkich realistów.
Kraków 1962, Wyd. Literackie, s. 397.

Na książkę składają się szkice poświęcone polskim pisarzom od Sienkiewicza począwszy, a na Żegadłowiczu skończywszy. 7 pierwszych prac dotyczy twórczości Sienkiewicza, do ciekawszych należą: "Nowe spojrzenie na Sienkiewicza", "Dzieje tekstu", "Ogniem i mieczem", "Pasek i Sienkiewicz" i inne.

W. Przybyłowska

SIENKIEWICZ W KRAJU I NA ŚWIECIE

Henryk Sienkiewicz był i jest jednym z najulubieńszych, najchętniej czytanych pisarzy w Polsce. Świadczą o tym ankiety przeprowadzane wśród czytelników w różnych okresach. Świadczy o tym liczba wznowień jego dzieł. Dla przykładu "Ogniem i mieczem" uzyskało /w latach 1884-1958/ około 40 wydań /z tego 11 w Polsce Ludowej/ nie licząc popularnych dawniej wydań przystosowanych "dla ludu", czy "dla młodzieży" oraz osobno wydawanych fragmentów, takich, jak Zbaraż, Śmierć Longinusa Podbielęty itp. - "Quo vadis" od 1896 do 1958 roku wychodziło

około 39 razy /z czego 15 w Polsce Ludowej/. Prócz tego miało ono różne wydania skrócone, fragmenty, przeróbki. „Krzyżacy” od 1900 do 1958 roku uzyskały około 35 wydań /z tego w Polsce Ludowej 15 razy/, znowu nie biorąc pod uwagę skrótów i oddzielnie drukowanych fragmentów, wśród których „Bitwa pod Grunwaldem” stoi na pierwszym miejscu. Wreszcie „W pustyni i w puszczy” od 1911 do 1958 roku osiągnęło około 30 wydań /z tego 17 w Polsce Ludowej/. Niemniej ciekawie przedstawiają się zbiorowe edycje Pism Sienkiewicza.

Sienkiewicz, jak żaden inny pisarz polski oprócz Mickiewicza rozślawił w świecie własne imię i imię swego narodu.

Utwory jego tłumaczono na około 40 języków: m.in. na angielski, arabski, czeski, duński, francuski, hiszpański, holenderski, japoński, turecki i inne. Tłumaczono nowele, „Trylogię”, „Bez dogmatu”, i „Krzyżaków”, ale wszystkie rekordy w zakresie ilości przekładów i wydań pobiło oczywiście „Quo vadis”.

Niezwykle interesująco przedstawia się ilość pozycji wydana w poszczególnych krajach:

We Francji dzieła jego osiągnęły 153 pozycji. We Włoszech, które autora „Quo vadis” poczytywały za pisarza niemal własnego, wydano 248 pozycji. W Ameryce i Anglii wreszcie łącznie mamy 102 pozycje. W Rosji, gdzie Sienkiewicz rywalizował szczęśliwie nie tylko z powieściopisarzami obcymi, ale również z tak głośnymi własnymi, jak Tołstoj, spotykamy rekordowe ilości, bo wynoszącą 253 pozycji.

Mimo niezwykle bogatych materiałów biograficznych ilustrujących szeroki zasięg przekładów dzieł Sienkiewicza na języki obce, mało się wie o jego popularności wśród czytelników nie polskich. Raz po raz jednak wpływają wiadomości, które o niej świadczą.

... W wydawanym w Moskwie tygodniu „Echo Polskie” w r. 1916 ukazało się opowiadanie Zofii Sokołowskiej „O popularności Sienkiewicza we Włoszech”. Autorka weszła do małego sklepiku w Neapolu, by załatwić jakiś drobny sprawunek i długo musiała czekać na sklepikarza. Wreszcie odkryła go w kącie, ale tak zaczytanego, iż nie zauważył jej wejścia. Zaciekawiona jego lekturą sięgnęła po książkę. Był to „Pan Wołodyjowski”. Z rozmowy okazało się, iż Neapolitańczyk doskonale zna dzie-

ła Sienkiewicza. Skarżył się tylko, iż nie potrafi wymówić trudnego nazwiska ulubionego pisarza. Autorka przyszła mu z pomocą, każąc wymawiać trzy wyrazy Sien-a-chie-sa-wie-ino, i z tych sylab początkowych ułożyć to trudne nazwisko. A oto inny przykład popularności Sienkiewicza wśród egzotycznych wielbicieli jego talentu. W roku 1946 dziennikarz polski Fedecki podróżował ciężarówką, która trybem podów - czas pospolitym u nas "jazdą na łebki" przewoziła pasażerów, potracających się na wzajem na wybojach i zakrętach i skłonnych do zawierania znajomości.

W tych warunkach Polak zaznajomił się z Gruzinem. - "Nasz rozmówca - pisze Fedecki - przedstawił się nam jako Heraklit Szanszaszwilli, starszy pasterz /jak baba na Podhalu/ wielkiego stada owiec na zboczach Kazbeku, który jedzie w odwiedziny do brata w Tyflisie. Heraklit rozpytuje nas osobny za jedni i skąd jedziemy, gdy odpowiadam mu, że jestem Polakiem, ożywia się gwałtownie.

"Słuchaj - krzyczy mi do ucha, przechodząc w podnieceniu na ty - znasz Sienkiewicza? To przecież wasz pisarz! Może masz z sobą jakąś jego książkę, choćby po rosyjsku?"

- Odpowiadam, że książki niestety nie mam i pytam o przyczynę tak wielkiego zainteresowania. Okazuje się, że Sienkiewicz /n.b. przetłumaczony w znacznej części na gruziński/ jest ulubionym pisarzem Szanszaszwilli i że każdą jego powieść czytał kilka razy.

Spotkanie z pasterzem gruzińskim, wielkim wielbicielem Sienkiewicza, było chyba najprzyjemniejszą niespodzianką w całej podróży...".

Tłumaczony i znany w świecie, czytany przez rzesze ludzi w kraju stanowił Sienkiewicz i stanowi wiecznie otwarty problem dla krytyków i historyków literatury.

Niełatwo można znaleźć w Polsce drugiego pisarza, którego książki budziłyby takie uznanie i ... krytykę.

Trudno byłoby wskazać w dziejach literatury polskiej przykłady tak ostrych starć polemicznych, jakie w najmniejszych okresach przetoczyły się nad głową autora Trylogii. Zabierali głos w jego sprawie najwibitniejsi krytycy tamtej i współczesnej doby, a wśród nich wielu znanych pisarzy.

Zsyłano na niego wszelkie błogosławieństwo i epitety w rodzaju "hetman słowa i czynu", "hetman i nauczyciel narodu" "wybraniec narodu", "duchowy wódz narodu", "jeden z największych nauczycieli narodowych, jakich przez całe wieki miała Polska" - ale niejednokrotnie mieszano go z błotem. Na zakończenie trzeba przytoczyć zdanie Sienkiewicza o tym, jak pojmował on literaturę i obowiązki pisarza.

"... Naród polski streszcza się w swej literaturze i żyje przez nią, gdyż inaczej żyć nie może. Politycznie może ona często błędzić, narodowo nie błędzi nigdy. Jest ona jak pochodnia, która rozświeca ciemności niewoli - i jak wielki dzwon, który nie pozwala usnąć sumieniu nie tylko polskiemu, ale i sumieniu innych ludów..."

/Na podstawie książki "Henryk Sienkiewicz" -
Aliny Nofer - podała
Stanisława Miechowicz /

ZGADUJ - ZGADUŁA DLA DZIECI

W DNIACH OŚWIATY, KSIAŻKI I PRASY W XX ROCZNICĘ DEKRETU

O BIBLIOTEKACH

Dzieci zebrane na sali odgadują nazwiska autorów lub tytułów podanych lub omówionych książek. Pierwsze litery odgadniętych nazwisk stanowią pewien wyraz. Jaki? - Zobaczmy.

I. Dziecko recytuje "Kaczkę Dziwaczkę" po zakończeniu bibliotekarka pyta: kto napisał ten wiersz? Prawidłowa odpowiedź - Brzechwa.

Na scenę wchodzi dziecko z wyciętą z kartonu lub wyraźnie napisaną literą B i ustawia się z lewej strony.

II. Bibliotekarka omawia krótko książkę "Sto tysięcy dlaczego". /Ciekawa książka napisana w formie "podróży po mieszkaniu", daje odpowiedzi na wiele pytań z życia codziennego, dotyczy przedmiotów z najbliższego otoczenia. W tej podróży są "przystanki" : wodociąg, piec, stół, półka, szafa.../.

W braku tego tytułu inną książkę tego autora.

Kto napisał tę książkę ?

Prawidłowa odpowiedź : Iljin.

Na scenę wchodzi dziecko z literą I i ustawia się za poprzednim.

III. Jan Christian Andersen, duński pisarz sławny na całym świecie. On napisał "Brzydkie kaczątko", "Calineczkę" "Dziewczynkę z zapalkami" i wiele innych pięknych utworów. Jaki rodzaj utworów ?

Prawidłowa odpowiedź: Baśnie.

Na scenie staje kolejne dziecko z literą B.

IV. Bibliotekarka lub wybrane dziecko mówi:

Teraz trudniejsze zadanie: znacie książki o Doktorze Dolittle, przyjacielu zwierząt i ludzi. Lekarz ten nauczył się języka zwierząt, odbywał podróże...

W książkach tych występuje papuga Polinezja, Kaczka Dab-Dab, małpka Czi-Czi.. - Czy pamiętacie nazwisko autora, pisarza angielskiego, który napisał te zabawne historie ?

Prawidłowa odpowiedź: Lofting.

Na scenie przybywa litera - L.

V. Kto napisał "Czarno na białym" i "Światło na stole" ?

Prawidłowa odpowiedź: Iljin - po raz drugi.

VI. Ciekawą, zabawną książkę o chłopcu i dziewczynce-bliźniakach, bardzo do siebie podobnych, o ich wakacyjnych przygodach jest "Chłopiec i dziewczynka, czyli heca na 14 fajerek". Kto napisał tę książkę ?

Można dodać, że autorka tej książki jest redaktorem "Płomyka".

Prawidłowa odpowiedź: Ożogowska.

Na scenie następne dziecko wnosi literę O.

VII. Deklamacja "Lokomotywy", albo "Słonia Trąbalskiego", albo innego wiersza Tuwima.

Po odgadnięciu przez dzieci autora wiersza wniesiona zostaje na scenę litera "T".

VIII. Jan Grabowski to autor opowiadań o zwierzętach. Napisał "Reksio i Pucek", "Puc, Bursztyn i goście" i wiele innych. Jest jedno opowiadanie o kotce, która nazywała się tak jak część świata.

Jaki jest tytuł tego opowiadania ?

Prawidłowa odpowiedź : Europa.

Na scenie kolejna litera E.

IX. Jak się nazywał miś - bohater książki, w której występuje chłopiec Krzyś i Prosiaczek i Tygrys i Kangurzyca? Ten Miś bardzo lubił miód i maleńkie "co-nie-co"...

Prawidłowa odpowiedź: Kubuś Puchatek

Kolejna litera "K" na scenie.

X. Już teraz wiadomo o jaki wyraz chodziło, jaki wyraz powstał z waszego zgadywania.

Powiedzcie na zakończenie imię chłopaka z Grenlandii, o którym napisało małżeństwo podróżników Alina i Czesław Centkiewiczowie.

Anaruk - chłopiec z Grenlandii.

W ten sposób powstał wyraz "Biblioteka", Biblioteka, której święto obchodzimy dzisiaj.

Pożądane jest zakończenie tej krótkiej imprezy paroma zdaniem omawiającymi zasoby biblioteki, jej historię, a także zaznaczeniem, że biblioteka jest własnością czytelników, przypomnieniem o godzinach jej otwarcia, warunkach wypożyczenia i zaproszeniem tych, którzy dotąd z niej nie korzystali. Dobrze byłoby wręczyć nagrody najlepszym czytelnikom i aktywności biblioteki.

Irena Suchorzewska.

Z b l i ż e n i a

DOBRZE O DIABLE

Biblioteka w Mirachowie /pow.Kartuszy/ mieści się w centrum wsi, w jednym z trzech pomieszczeń szkolnych. Jest godz. 8,30. Dziewczynka, którą spotkaliśmy na schodach, grzecznie informuje: - Pani bibliotekarka wypożycza książki.

Ewa Żurawicz, kierowniczka biblioteki urodziła się w Mirachowie. Jej życie jest przykładem stabilizacji cechującej wszystkich tutejszych mieszkańców. Starsi gospodarze pamiętają ją jako małą dziewczynkę. Przez jakiś czas mieszkała i uczyła się w pobliskim Parohowie, ale po wyjściu zamaż znowu wróciła do Mirachowa. Zapytana o początki pracy powiedziała nam: "Od dzieciństwa marzyłam, żeby zostać nauczycielką. W 1939 r. zdałam egzamin do gimnazjum w Kościerzynie, ale wybuchła wojna i nic nie wyszło z nauki. Potem mąż - nauczyciel - nie bardzo chciał, żebym pracowała w tym zawodzie. Kiedy trójka dzieci podrosła i przestała potrzebować troskliwej opieki postanowiłam pójść do pracy. Okazja nadarzyła się szybciej niż przypuszczałam. Z Mirachowa odeszła bibliotekarka, zostało wolne stanowisko kierownika biblioteki. Był rok 1959".

W obecnej chwili Biblioteka Gromadzka w Mirachowie ma wiele osiągnięć np.:

- rozczytanie wsi, /prawie 50 % mieszkańców jest czytelnikami biblioteki/ ;
- rozwijanie działalności w środowisku poprzez akcję księgonoszy, założenie teatru amatorskiego;
- współpraca ze szkołą i z "Klubem Rolnika";
- wprowadzanie do biblioteki różnych udogodnień proponowanych przez czasopisma fachowe np. pomysłowe "kieszonki" na prasę.

Systematyczna praca nad rozwijaniem czytelnictwa dała efekty. Kiedyś ludzie brali książki bez wyboru, teraz szukają specjalnej tematyki. Największą popularność mają powieści podróżnicze i o II-giej wojnie światowej. Tradycyjnie popularni pisarze, Kraszewski i Sienkiewicz, mają wzięcie tylko u najstarszych mieszkańców wsi.

Konkursy "Wiedza pomaga w życiu" i "Kobieta wychowawcą swego otoczenia" wzbudziły zainteresowanie książką pop.-naukową zwłaszcza z dziedziny higieny, wychowania, gospodarstwa domowego.

Od początku dobrze układa się współpraca ze szkołą. W bibliotece odbywają się lekcje biblioteczne, dzieci znajdują tu konieczne lektury, zestawy książek na interesujące tematy i tp.

W imprezach organizowanych przez bibliotekę biorą udział dzieci szkolne /zwłaszcza ze starszych klas/. To jest pewnym magnesem dla dorosłych. No, bo któż nie przyjdzie zobaczyć swego występującego dziecka ?

Imprezy organizowane dla całej wsi, odbywają się w obszernej świetlicy Nadleśnictwa. Zespół biblioteczny wystawił dramaty Moliera, Szaniawskiego opracowane przez CPARę i dostosowane do możliwości teatru amatorskiego. Teksty dostaje biblioteka z poradni metodycznej działającej przy PDK w Kartuzach.

We wszelkich poczynaniach biblioteki aktywnie uczestniczy kierownik szkoły. Tu musimy zdradzić, że jest to mąż bibliotekarki. Aktywna działalność tych dwojga ludzi wpływa ożywczo na Mirachowo. Oni są siłą napędową wszystkich uroczystości i obchodów, organizują pouczające prelekcje i imprezy rozrywkowe.

Za swoją działalność pani Ewa Żurawicz otrzymała wiele nagród pieniężnych, dyplom za krzewienie kultury przyznany przez Wydział Kultury Prezydium Rady Narodowej w Kartuzach, a w 1965 r. dyplom za udział we współzawodnictwie bibliotek na XX-lecie PRL i nagrodę z okazji Dnia Działacza K.O. Nagrody i dyplomy otrzymuje się tylko w sytuacjach odświętnych. Codziennosc niesie nie tylko sukcesy, ale i porażki, a w najlepszym wypadku szereg przeciwności.

Mirechowski proboszcz ostrzega wiernych z ambony przed książkami, bibliotekarką i kierownikiem szkoły.

"Nie trzymajcie z diabłem i diabolicą" - nawołuje. Ponieważ słowa nie przynosiły spodziewanych rezultatów, zaczął działać. Zespołowi bibliotecznemu próbował przeciwstawić jasełki, wieczorkom tanecznym - wycieczkę do Częstochowy.

Młodzież została postawiona przed koniecznością wyboru. Działanie księdza nie odniosło skutku, natomiast bibliotekarka zyskała na popularności. Jeszcze raz okazało się, że przyjęcie właściwej postawy w tym wypadku nieangażowanie się w kłótnie, przynosi korzyści.

Do najokazalszych budowli Mirachowa należał dotąd kościół i zabytkowy dworek zamieszkały przez tzw. "wielkiego" gospodarza, przedwojennego potentata i wyzyskiwacza, który do dziś nie może wybaczyć ludziom, że kupują telewizory, maszyny rolnicze, kształcą dzieci.

W tym roku budują tu szkołę Tysiąclecia. Odtąd ten budynek będzie dominował nad wsią, jako symbol postępu, wiedzy i lepszej przyszłości, w czym niemały udział ma i będzie miała biblioteka.

Barbara Jokiel

KSIAŻKI... KSIAŻKI... KSIAŻKI

ZAGADNIENIA KULTURY MASOWEJ W ZWIERCIADLE PRASY POLSKIEJ W 1962 ROKU. - Nakład 1.000, cena 22.- zł. Wrocław 1965 Ossolineum, s.170

Jest to kolejna praca Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, wykonana w Zakładzie Badań nad Kulturą Masową pod redakcją docenta dr Kazimierza Żygulskiego.

Autorzy materiałów zebranych w tej pionierskiej książce postawili sobie za zadanie, zbadać jaka jest rola prasy w upowszechnianiu zagadnień kultury masowej, a więc problemów czytelnictwa, filmu, telewizji i teatru oraz plastyki. Szczególnie interesujący dla nas jest rozdział opracowany przez Zdzisława Skórzyńskiego, dotyczący "Placówek ruchu kulturalno-oświatowego" oraz rozdział opracowany przez Jerzego Rudzkiego p.t. "Problemy kultury małych miast".

Zapoznanie się z tymi materiałami ułatwi ogólną orientację w problemie i umożliwi porównanie sytuacji znanej z własnego terenu z sytuacją ogólnopolską. Pozwoli to na wyciągnięcie wniosków, większość materiałów bowiem jest, niestety, aktualna, mimo że dotyczy roku 1962.

Ryszard Kosiński - GŁOWY PODWAWELSKIE - Kraków 1965 WL.s.500
zł.36.-, nakład 5.000.

Zaczęło się od rubryki po tym tytułem w tygodniku "Życie Literackie", a skończyło się na pięknie wydanej książce /płótno, gustowna obwoluta, portretowe fotografie i dowcipne karykatury/. Książka ta zawiera dowcipnie skreślone sylwetki 77 tużów z rozmaitych dziedzin sztuki /przeważnie/związanych z Krakowem teraźniejszością i przeszłością, bądź tylko przeszłością. Obok aktorów takich jak Holoubek, Halina Mikołaj - ska, Danuta Michałowska, znajdujemy tu sylwetkę reżysera Li - dii Zamkow, portrety utalentowanych braci Juliana i Lucjana Kydryńskich, pisarzy Władysława Machejka, Janusza Meissnera, Stanisława Lema, satyryków Ludwika Jerzego Kerna i Mariana Załuckiego i wiele, wiele innych ciekawych postaci. Ponieważ każda niemal z tych osób jest w jakiejś części współtwórcą współczesnej kultury - ma swój sens zapoznanie się z tą książką. Wiadomości z niej zaczerpnięte przydadzą się napewno nie - jednokrotnie w pracy kulturalno-oświatowej w klubie, czy świetlicy.

x

x

x

Jerzy Litwiniuk i Robert Stiller /oprac./ ZIEMIA RZECZYWISTA
Warszawa 1965, Wyd.CRZZ, zł.40.- Nakład 5.000.

Biblioteka Estrady proponuje tym tomem wszystkim miło - śnikom poezji szereg montażu poetyckich na różne tematy, któ - rych indeks zamieszczony jest na końcu książki np. Epos plu - szowe /o mieszczaństwie/, Ballada o krzyżu /klęska wojenna i zbrodnie faszyzmu/, Ten jest z ojczyzny mojej /braterstwo lu - dzi/ itd. Niezależnie od bogatego wyboru wierszy współcze - snych poetów, z których to wierszy można układać powyższe montaż - książka zawiera trzy zestawy tematyczne gotowe wraz ze wskazówkami inscenizacyjnymi.

Walorem "Ziemi rzeczywistej" jest duże bogactwo tekstów bar - dzo różnych poetów. Jest to po prostu jeszcze jednak - tak potrzebna - antologia współczesnej poezji.

x

x

x

Leon Pasternak "MIMO WSZYSTKO" - Czytelnik 1965 s.109, zł.10.-
Nakład 1780.

Bardzo dobry tomik liryków, satyr i przekładów z poetów radzieckich. Wprawdzie poeta, robiąc aluzję do słynnego Borysa Pasternaka, pisze o sobie skromnie: "Jestem Pasternak mały, Jest Pasternak duży, każdy kraj ma takiego faux=pasternaka - na jakiego zasłużył", ale ten "mały" zaprezentował w tym tomie bardzo dowcipne fraszki i piękne liryki.

Warto przeczytać!

x

x

x

Maksym Tank NA SZLAKU DZIKICH GĘSI - Warszawa 1965, PIW s.69
zł. 10.- Nakł.1.000.-

Celofanowa seria przekładów z obcych poetów wzbogaciła się o dwa nowe, piękne tomiki /Tank i Ługowskiej/. Liryki białoruskiego poety zawierają wiele motywów zaczerpniętych z Polski. Tank bowiem od najmłodszych lat /ur.1912/, pozostawał pod urokiem poezji romantyków i muzyki Chopina. Wiersze jego są melodyjne, zrozumiałe i nastrojowe. Miłośnicy tradycyjnej strofy znajdą w tych wierszach wiele zadowolenia.

x

x

x

Włodzimierz Ługowskiej PIEŚŃ o WICHRZE - W-wa 1965, PIW, s.49
zł.10, Nakł.1.500.

Tomik radzieckiego poety starszego pokolenia /ur. 1901/ zawiera obok garści liryków fragmenty poematu autobiograficznego p.t. "Półwiecze", ogłoszonego po śmierci pisarza /Ługowskiej umarł w 1957 r./. Zamieszczone w zbiorze liryki i erotyki przetłumaczyli tłumacze tej miary, co Pollak, Słobodnik, Stern i inni.

UWAGA + UWAGA + UWAGA + UWAGA + UWAGA + UWAGA +

W momencie, kiedy bieżący numer INFORMATORA znajdzie się w rękach czytelników, na półkach księgarskich będą już napewno następujące wartościowe nowości :

Jan Fal, Antoni Świerszczakowski TWOJE HOBBY, Wyd. CRZZ,
zł. 40.-

Rodzaj encyklopedii zainteresowań pozazawodowych. Pionierska praca, ukazująca metody i możliwości organizowania działalności w tej dziedzinie przez domy kultury, kluby, świetlice itp.

Krystyna Moll WSZYSTKIE PARY TAŃCZA Wyd. CRZZ, zł. 25.-

Podręcznik nowoczesnych tańców towarzyskich.

Kazimierz Żygulski DROGI ROZWOJU KULTURY MASOWEJ Wyd. CRZZ
zł. 25.-

Jan Stanisław Kopczewski 500 ZAGADEK DLA MIŁOŚNIKÓW KSIĄ-
ŻEK - Wiedza Powsz. zł. 15.-

Igor Newerly ŻYWE WIAZANIE Czytelnik, zł. 23.-

Opowieść o wielkim pedagogu Januszu Korczaku i społecznych zasadach jego pedagogiki.

E.K.

WYCINKI PRASOWE - ważne i pożyteczne

GŁOS WYBRZEŻA Nr 1 . W noworocznej "Gdańskiej Szopce Kulturalnej" pióra Stanisławy Fleszarowej-Muskat znalazły dowcipne odbicie problemy upowszechnienia kultury :

"Pośrodku szopki staje EDGAR MILEWSKI, dźwigając na grzbiecie 50 numerów miesięcznika "Litery"

Ja jestem Hamlet wojewódzki.

Być albo nie być - wciąż powtarzam.

Być albo nie być tygodnikiem.

"Ruchowi" częściej kłopot stwarzać.

Już dosyć miesięcznikowania.

Siwieją nam problemy w druku :

robimy numer dla współczesnych,

a gdy gotowy - już dla wnuków.

Choemy periodyk mieć dla młodych.
Z wigorem, z werwą, z animuszem.
Polemizować nam z Lisiecką -
a nie wyłącznie z ... Heweliuszem.

/śpiewa na melodię "Titina, ach Titina"/
"Literey" ach, "Literey"
czytają wszystkie sfery,
POM-y i PGR-y,
a w Gdańsku sam High life.

"Ruch" tak je kolportuje,
że wszędzie ich brakuje,
Warszawa, ani Grójec -
nie widział "Liter" kraj,

Leż w tym nadzieja nasza -
wzruszymy też Kurasia,
żeby "Literey" zasiał
od morza aż do Tatr.

Dyrektor "Ruchu" WIESŁAW KURAS z paczką zwrotów pism warszaw-
skich pod pachą śpiewa na melodię "Przyjdzie na to czas".

Przyjdzie na to czas,
przyjdzie czas, przyjdzie czas
na "Literey" w kioskach mych -
ale przedtem zrób wyprawę,
sprawdź jak w klubach piją kawę.

Pojedź ze mną raz,
drugi raz, trzeci raz -
reportażyk zgrabny spłódnij,
jak w mych klubach na fotelach
siedzą starsi oraz młodzież.

Bo szarpią mnie krytyki liczne :
nawyki to imperialistyczne.

Pije kawę ohłop,
drugi ohłop, trzeci ohłop,
pije kawę cała wieś -
jak w tym czasie kwitnie praca ?
Kto w tym czasie kury ma ?

Czy to moja rzecz,
moja rzecz, moja rzecz,
żeby w sprawy wnikał te ?
W Monopolu skargę złożcie,
że rozpijam kawą wieś.

Gdy tylko o wsi mowa,
zjawiam się - GREWICZOWA.
Mą pasją, drogi panie,
jest też upowszechnianie.
Ja w nocy nie śpię, niech tam -
ja ciągle upowszechniam,
nie piję, nie dojadam,
wciąż na odprawach gadam.

Lecz czy to ktoś docenia -
ten wdzięk upowszechnienia ?

Nieznany wielbiciel WDK śpiewa na melodię z repertuaru Łazu-
ki "Życzę pani, proszę pani"

Życzę pani, żeby w pani wszyscy byli zakochani.
Wu-eR-eN i Wu-Ke-Zet/zet i Ka-Wu.
By ich pani myśl uwiodła, by ich pani za nos wiodła,
by z zachwytu wnet nie mogli złapać tchu.

Życzę pani, proszę pani, by zamknęła pani drani,
którym śmie się nie podobać WDK=a
w ... ratuszowej swej piwnicy, przy gąsiorze i szklanicy,
na wątrobie, niechaj powie, co kto ma.

Bądźmy, bądźmy proszę pani, bądźmy raz prekursorami.
Klub założmy dyskusyjny WDK=a.
A w nim jawny, amoralny strip-tease intelektualny
dla młodzieży i dla panów oraz pań.

Niech w dyskusji się ujawni, niech w dyskusji się
usprawni,

Profil tego, co kulturą zwą dla mas.
Chociaż... lubią ludzie prości, żeby być do
współczesności
nie z profilu, nie z profilu, lecz en face".

Poza świetną zabawą, jakiej dostarcza ta zręczna i dowcipna szopka, ileż w niej trafnych sformułowań ! My również jako skromna redakcja d w u m i e s i ę c z n e g o INFORMATORA możemy się podpisać oburącz pod tekstem: "siwieją nam problemy w druku, robimy numer dla współczesnych, a gdy gotowy - już dla wnuków".

KULTURA I ŻYCIE Nr 1 - zwracamy uwagę na przegląd nowości repertuarowych "Przed festiwalem", opracowany przez Monikę Michalską. Autorka starannie wybrała nowości z lat 1964-65 wydane nie tylko w oddzielnych publikacjach, lecz również drukowane w "Dialogu". Całość materiału została podzielona na cztery grupy: dramaty, komedie, estrada poetycka i repertuar lalkowy dla dorosłych.

Zestaw tych artykułów powinien się znaleźć w kartotekach wszystkich Poradni Instrukcyjno-Methodycznych.

W tymże numerze 1 "KULTURY i ŻYCIA" znajdujemy omówienie rocznic kulturalnych 1966, uchwalonych przez Światową Radę Pokoju.

PRASA O RUCHU AMATORSKIM WYBRZEŻA

Ilustrowany Kurier Polski

- 15.XII. Amatorskie teatry woiąg popularne
- 18.XII. Elbląska Grupa Literacka
- 19.XII. Cykl ciekawych spotkań literackich
/BW/ /Elbląska Grupa Literacka/
- 13.I. Nowa szansa wzbogacenia działalności wiejskich klubów "Ruch"
Bogate są tradycje śpiewactwa na Kaszubach /dom/
Teatr amatorski, ale gdzie ? /Gabrusiewicz/

Dziennik Bałtycki

- 7.I. Spacerkiem po EDK /ZP/

- 8.I. - W galerii El. odbywać się będą coroczne wiosenne salony plastyczne Wybrzeża /em/
10.I. - "Gorące" spotkanie dziennikarzy z lęborczanami /BKS/ - /PDK/.
12.I. - Miły Klub /AK/ Klub "Rochu"
- Klubo-Kawiarniom na wsi stworzyć większe możliwości /A.Czaja/.
- Wieś z inicjatywą /bea/ -Wiejski Dom Kultury Sławoszyno.
17.I. - Malbork przed XII Ogólnopolskim Konkursem Recytatorskim /A.P./
17.I. - Wielki sukces AKF "Alka" w Pucku /js/
18.I. - V Ogólnopolski Konkurs Piosenkarzy - amatorów wykonawców piosenki radzieckiej /A.P./.
- Interesująca prelekcja w EDK /Mag/
19.I. - Polski ruch śpiewaczy obchodzi 40-lecie swego zjednoczenia /mgr Mieczysław Baran/
23.I. - Elbląg może stać się poważnym ośrodkiem kulturalnym w kraju /mgr Jerzy Rościszewski/
- Tym razem z kulturą nie na bakier /h.k./.
PDK - Kościerzyna.
24.I. - MDK w Skórczu podnosi poziom życia kulturalnego tego miasteczka /bea/
29.I. - "We wsi kultura na codzień" - czyli o ognisku w Chwaszczynie. /bea/
- Klubo-kawiarnie - to nie tylko handel /p-a/

Dziennik Bałtycki

- 2.I. - Ogólnopolski Konkurs Recytatorski.
7.I. - Starogard dąży do budowy powiatowego domu kultury /k.o./.
14.I. - Przed świętem poezji /m.b./
21.I. - Wzrośnie liczba świetlic w pow.elbląskim /Z.K./
22.I. - O działalności Domu Kultury Dzieci i Młodzieży w Malborku /A.P./
23.I. - Dobry gospodarz Klubu /cz./
25.I. - Uwaga amatorzy fotografii /M.B./
PDK Wejherowo

Głos Wybrzeża

- 1.XII. - Ministerialna wizytacja gdańskich klubów "Ruchu"
i GS /I.T./
- 4.XII. - Spektakl Wojewódzkiej Sceny Amatorskiej.
- 6.XII. - Kwidzyński PDK otrzymał nagrodę /m/
- 7.XII. - Ciekawy program działania lęborskiego PDK /Z.S./
- Planowane wydatki na kulturę za mało w stosunku
do potrzeb /j.k./ - ZDK "Zamech" EDK.
- 8.XII. - Ostatnie przygotowania do Festiwalu Filmów Amator-
skich /j.k./ EDK
- 9.XII. - Przed XII Ogólnopolskim Konkursiem Recytatorskim
/j.k./
- Recytatorzy na start /Pabo/
- 11.XII. - Klubowa inwentaryzacja i propozycje WDK /I.Troja-
nowska/ /kluby "Ruch"/
- 13.XII. - Mocne zdrowie regionalizmu /Lech Bądkowski/
- 14.XII. - W Gardel powstaje Wiejski Dom Kultury /m/
- Udany występ /jk/ zespoły amatorskie woj.gdańskiego
- Rozpoczyna się Ogólnopolski Festiwal Kulturalny /it/
- Festiwal Kulturalny Zw.Zawodowych.
- 15.XII. - Federacja przyjaciół piosenki /g/
- 17.XII. - Imprezy w EDK /L/
- Kluby "Ruchu" nie wykorzystana baza działalności
kulturalnej na wsi.
- 18.XII. - Rozkręcamy się /Kazimierz Stopa/
/Klub Młodych Literatów/
- Wielki Festiwal Kulturalny Związków Zawodowych
- 20.XII. - Nie wystarczy klub otworzyć.
/Przew.GRN - Jan Chrupek/
- 25.XII. - Cooatill sylwestrowy w lęborskim PDK /Z.S./
- 28.XII. - Formy przestrzenne w ujęciu fotoamatorów /jk/EDK

Głos Wybrzeża

- 5.I. - Noworoczny toast "Młodych Piór"
- Gdy zapada zimowy zmierzch /d/- MDK Gdańsk
- 8.I. - Peryferie kultury /I.Trojanowska/ świetlice, kluby
"Ruch"
- 10.I. - Dorobek MDK - we Wrzeszczu /d/

- 13.I. - Model kultury przedmieść /I.Trojanowska/
18.I. - W Kościerskim Domu Kultury /gal./

Wieczór Wybrzeża

- 18.XII. - Jak najlepiej wykorzystać kluby "Ruchu" i GS./wo/
27.I. - WDK - na temat kultury /sier/

Głos Pracy

- 13.I. - Domy Kultury w Gospodarstwach Rolnych /J.O./
27.I. - Dorobek kulturalny coraz bogatszy /J.O./

K R O N I K A

Klub przy Wojew. Domu Kultury przejawia coraz bardziej ożywioną działalność. Na urozmaicenie jego programu wpływa ścisła współpraca z takimi związkami i stowarzyszeniami jak Związek Nauczycielstwa Polskiego, Zw. Teatrów Amatorskich, Gdańskie Towarzystwo Fotograficzne, Gdańska Grupa Młodych przy Zw. Literatów Polskich itp.

Z ciekawszych imprez urządzonych w ostatnim okresie przez WDK bądź wspólnie należy wymienić :

Spotkanie ze znanym krytykiem teatralnym, Wojciechem Natansonem /140 osób/

Teatr przy stoliku "Szekspiriana" /82 osoby/

O zielone światło dla młodych muzyków /57 /

"Polski Karnawał" - wieczór poezji Ozgi Michalskiego /117/

Spotkanie z Dyrekcją Teatru Ziemi Gdańskiej /118/

"Kubizm" prelekcja z historii malarstwa - /102/

"Motywy noworoczne w literaturze" - wieczór liter.-muz./72/

Spotkanie z Lucyną Legut - /98/

Towarzyski wieczór klubowy - /92/

"Cavalleria rusticana" audycja słowno muzyczna /89/

Spotkanie z prof. Wł. Lamem - /95/

"Twórczość Pucciniego" audycja słowno muzyczna /77/

Gwiazdy sceny i estrady /Jerzy Leszczyński/ - prelekcja z filmem /57/

Spotkanie ze Stanisławą Fleszarową-Muskat - /70/

x

x

x

Wbrew złośliwym uwagom różnych krytyków, że Domy Kultury nie wychodzą poza tańce ludowe i swoich bywalców częstują tylko oberkami i krakowiakami - przy Woj. Domu Kultury w Gdańsku od dłuższego czasu działa i bardzo dobrze się rozwija sekcja tańca towarzyskiego=turniejowego. Prowadzi ją dyplomowany nauczyciel, Edward Dobraczyński.

W grudniu ub. roku odbyła się piękna impreza, prezentująca najmodniejsze tańce współczesne. W pięknej sali Staromiejskiego Ratusza osiem par przy licznie zgromadzonej publiczności tańczyło z wdziękiem i elegancją walca angielskiego, walca wiedeńskiego, tango, fokstrotta, sambę, rumbę, chachacha, twista i inne.

Z pokazem tańców połączono spotkanie towarzyskie, w czasie którego poinformowano zebranych o działalności Polskiego Klubu Tańca i o jego perspektywach rozwojowych w skali europejskiej. Gdańska impreza powtórzona została w Powiatowym Domu Kultury w Pucku, gdzie spotkała się również gorącym przyjęciem. W najbliższym czasie obejrzą ją mieszkańcy Kościerzyny, Kwidzyna, Lęborka i Sztumu.

x

x

x

Ogromna hala widowiskowa Stoczni Gdańskiej przez dwa pierwsze tygodnie stycznia każdego popołudnia wypełniona była tłumem dzieci. Magnesem, który je tam przyciągał były imprezy choinkowe, zorganizowane przez Dział Socjalny Stoczni Gdańskiej, Radę Zakładową, Zakładowy Dom Kultury i Ligę Kobiet.

Na bogaty program artystyczny złożyły się występy Dziecięcego Zespołu przy Świetlicy Stoczniowej, zespół baletowy Zakładowego Domu Kultury, orkiestra zespołu estradowego, dowcipny konferansjer i nieodzowny Dziadek Mróz, który był szczerym ofiarodawcą paczek ze słodyczami.

W licznych imprezach uczestniczyło około 10 tysięcy dzieci samych stoczniowców i ponad 5 tysięcy dzieci pracowników innych instytucji, przyciągniętych tu famą świetnego programu. Czegóż bo tam nie było ! I widowisko taneczno-muzyczne " Domek Baby Jagi" i "Parada marynarska" i "Obrazek zimowy" i "Suita chińska" i wreszcie "Cyrk". Wszystko to ujęto jak gdyby w jeden "Rejs noworoczny" po różnych portach Europy. Zgodnie z tą koncepcją hala stoczni zamieniła się za sprawą plastyka /Otto Pecel/ w zaczarowany port. Wokoło było morze, statki i światła morskiej latarni...

Dzieci były nie tylko widzami, ale również najbardziej czynnymi uczestnikami tej gigantycznej imprezy. Tańczono z zapalem twista i "lets' kiss", jedni przez drugich prześcigali się w zgłaszaniu do różnych konkursów i z uciechą paradowano w kotylionowych strojach.

Była to nader udana choinka ! Do jej pełnego sukcesu przyczynili się w równej mierze choreograf WDK, Janusz Właśniewski, który sprawnie wyreżyserował całość widowiska, jak i muzyk Edward Rokioki, plastyk Otto Pecel, konferansjer Edward Mazurkiewicz oraz czuwający nad prawidłowym tożeniem się wszystkich kółek tej wielkiej maszyny - kierownik Zakładowego Domu Kultury Roman Martyński.

Widzowie, którzy zobaczyli fragment owej stoczniowej "choinki" w telewizji - mogli mieć tylko słabe wyobrażenie o tej wielkiej feerii barw i świateł, panującej przez dwa tygodnie w hali widowiskowej Stoczni.

x

x

x

Środowiskowe eliminacje do konkursu recytatorskiego wyłoniły kilka nowych interesujących talentów spośród młodzieży szkolnej. Tematyka wierszy nieograniczona w bieżącym roku żadnymi odgórnymi zaleceniami okazała się wyjątkowo bogata. Niektórzy z recytatorów sięgnęli do publicystyki tak aktualnej, jak artykuły prasowe na temat "orędzia biskupów".

Eliminacje wojewódzkie odbędą się w Gdańsku 27 marca.

x

x

x

W związku z Ogólnozwiązkowym Festiwałem Kulturalnym, WKZZ wspólnie z WDK zorganizowało w dn. 11.II.br. kolejną naradę - tym razem o charakterze seminarium - dla instruktorów artystycznych wszystkich zakładowych i związkowych placówek na terenie woj. gdańskiego.

Po wstępnych, ogólnych informacjach sekretarza WKZZ tow. Romana Truszczyńskiego na temat regulaminu, zasad przeprowadzania kilkustopniowych przeglądów zespołów, instruktorzy WDK podzielili zebranych według zainteresowań artystycznych na grupy - teatralną, choreograficzną, muzyczną, plastyczno lalkarską i fotograficzno=filmową i przeprowadzili wykłady na temat doboru repertuaru, możliwości artystycznych zespołów, propozycji imprez z uwzględnieniem 1000=lecia Państwa Polskiego, osiągnięć PRL i rocznic okolicznościowych.

Z kolei zapewniono instruktorów, że mogą oczekiwać konkretnej pomocy ze strony WDK m.in. w postaci konsultacji, porad materiałowo=repertuarowych, reżysersko=inscenizacyjnych, scenograficzno=kostiumowych oraz, że podobnej pomocy udzielać będą Powiatowe Poradnie Instrukcyjno=Metodyczne.

Chol.-Wil.

K O M U N I K A T Y

Festiwal Kulturalny Związków Zawodowych

Założeniem festiwalu, który będzie trwał od stycznia 1966 r. do początków 1967 r. - jest podsumowanie dotychczasowej pracy w dziedzinie kultury i wyznaczenie kierunków i perspektyw dalszego działania.

Na festiwal złożą się :

1. Współzawodnictwo placówek kulturalno-oświatowych o najlepszy program i najszerszy zasięg działania.
2. Przegląd amatorskiego ruchu artystycznego /przeglądy środowiskowe w terminie 1 maja - 15 czerwca 1966 i przeglądy okręgowe, branżowe - 15 sierpnia - 30 września 1966 r, przeglądy wojewódzkie międzyzwiązkowe - październik - listopad 1966/.

3. Konkurs na wspomnienia z życia zakładów pracy /do 31.X.66.
Praca nie może przekraczać 25 stron maszynopisu/.
 4. Plebiscyt "Poznajmy filmy polskie" /1-30.IX.1966/
 5. Konkurs - plebiscyt bliżej książki współczesnej.
- Bliższe szczegóły dotyczące terminów i nagród znajdują się w obszernych regulaminach, posiadanych przez wszystkie placówki kulturalno-oświatowe, oraz zostały ogłoszone w "Głosie Pracy" Nr 10 z dn.14.I.66 r.
-

U w a g a :

Eliminacje wojewódzkie XII Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego odbędą się w sali Woj.Domu Kultury w Gdańsku w dn. 27 marca 1966 r.

Czy zgłosiłeś już swój udział w konkursie Muzyki Nastolatków? Przegląd wojewódzki odbędzie się w II połowie kwietnia w Elblągu. Bliższych danych udziela El-Klub, Elbląg, ul. Linki 6 /skrytka poczt. 72/.

U w a g a :

Zarząd Główny TPPR i Ministerstwo Kultury przygotowują na rok 1967 dla uczczenia 50-tej rocznicy Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej Ogólnopolski Festiwal Amatorski Teatrów Poezji.

Bliższe dane dotyczące regulaminu zamieścimy w następnym numerze, już jednak Zespoły Żywego Słowa winny w swoich długofalowych planach pracy uwzględnić tę imprezę.

CENTRALNA PORADNIA AMATORSKIEGO RUCHU ARTYSTYCZNEGO
w porozumieniu

z NACZELNYM ZARZĄDEM KINEMATOGRAFII
oraz FEDERACJA AMATORSKICH KLUBÓW FILMOWYCH

o g ł a s z a k o n k u r s

na scenariusz filmu amatorskiego pod hasłem

"Hobby XX wieku"

Celem konkursu jest podniesienie poziomu filmu amatorskiego przez podkreślenie roli scenariusza w tworzeniu filmu oraz zblizenie filmu amatorskiego do życia naszego społeczeństwa.

W a r u n k i k o n k u r s u

1. Tematem scenariuszy filmowych winno być ukazywanie różnorodnych zainteresowań osób lub grup społecznych, odszukiwanie i utrwalanie ginących form kultury ludowej: plastycznej, wokalnejs itp. jak również poszukiwanie wspólnych form wyrazowych w sztuce amatorskiej. W scenariuszu można pokazać np. pracę zespołów amatorskich, sylwetki ciekawych wynalazców, kolekcjonerów i ich zbiory oraz inne przejawy twórczej postawy człowieka.
2. Scenariusze nadesłane do konkursu winny zawierać opis akcji, dane dotyczące środowiska, przestrzeni, czasu akcji oraz dane dokumentacyjne. Mogą być to scenariusze filmów dokumentalnych, reportaży, jak i filmów fabularyzowanych. Należy wziąć pod uwagę, że scenariusz będzie podstawą filmu krótkiego /do 15 min./, prostego, dostępnego do zrealizowania w warunkach amatorskich.
3. Udział w konkursie mogą wziąć wszyscy zrzeszeni i niezrzeszeni filmowcy amatorzy oraz sympatycy amatorskiego ruchu filmowego. Od udziału w konkursie wykluczeni są scenarzyści.
4. Do scenariusza zaopatrzonego w godło autorzy dołączają zaklejoną kopertę, również z godłem, zawierającą następujące dane: imię, nazwisko, adres, zawód, wykształcenie oraz ewentualnie nazwa klubu lub zespołu, w którym autorzy pracują, a także oświadczenie, że żaden scenariusz autora nie został przyjęty do realizacji przez film zawodowy.
5. Prace należy nadsyłać do dnia 30 czerwca 1966 r. na adres: Poradnia Amatorskiego Ruchu Artystycznego, Sekcja Filmu i Fotografii, Warszawa, ul. Senatorska 13/15. Decyduje data stempla pocztowego. Prace nadsyłane po tym terminie nie będą rozpatrywane.

6. W konkursie przewidziane są następujące nagrody :

I nagroda 2.000.- zł.

dwie II nagrody po 1.200.- zł.

trzy III " " 700.- zł.

cztery wyróżnienia po 350.- zł.

Jury konkursu ma prawo do zmian liczby i wysokości nagród.

7. W skład jury wejdą przedstawiciele :

Centralnej Poradni Amatorskiego Ruchu Artystycznego,

Naczelnego Zarządu Kinematografii,

Federacji Amatorskich Klubów Filmowych.

8. Ogłoszenie wyników konkursu nastąpi podczas XIV Ogólnopolskiego Konkursu Filmów Amatorskich.

Organizatorzy zastrzegają sobie prawo do opublikowania całości lub fragmentów złożonych prac z zachowaniem praw autorskich.

R E G U L A M I N

współzawodnictwa regionalnych i lokalnych towarzystw społeczno-kulturalnych Pomorza Gdańskiego.

Wydział Kultury PWRN wraz z Wojewódzkim Domem Kultury i Redakcją "Liter" w Gdańsku, dla uczczenia ostatniego roku obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego oraz w celu dalszej aktywizacji działalności regionalnych i lokalnych towarzystw społeczno-kulturalnych, ogłaszają w 1966 r. współzawodnictwo w/w towarzystw, oparte na następujących zasadach:

I. Współzawodnictwo obejmuje regionalne i lokalne towarzystwa społeczno-kulturalne oraz ich oddziały terenowe. Są to wg porządku alfabetycznego :

1. Gdańskie Towarzystwo Fotograficzne,

2. Gdańskie Towarzystwo Przyjaciół Sztuki,

3. "Pojezierze", Stow.Spol.Kulturalne, Oddz.w Elblągu

4. Towarzystwo Miłośników Jastarni,

5. Towarzystwo Miłośników Ziemi Kwidzyńskiej,

6. Towarzystwo Opieki nad Zamkiem w Malborku,
7. Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie.

II. We współzawodnictwie tym punktowane będą głównie osiągnięcia w następujących dziedzinach:

1. organizacja imprez związanych z obchodami Tysiąclecia, rocznicami regionalnymi, "Dniami miast i regionów", "Dniami Folkloru" itp.,
2. organizacja imprez i akcji związanych z upowszechnieniem sztuki,
3. opracowywanie i wydawanie publikacji dotyczących regionów, miast, miasteczek, osiedli, poszczególnych dziedzin sztuki itp.,
4. opieka nad sztuką ludową, poetami ludowymi i amatorskim ruchem artystycznym,
5. działalność w kierunku aktywizacji kulturalnej danej wsi, osiedla, miasta, regionu,
6. wzrost organizacyjny i ogólne ożywienie działalności danego towarzystwa.

Każda z w/w form działalności, punktowana będzie od zera do 10 punktów. W/w punktacja ma charakter pomocniczy.

III. Ocena działalności towarzystw dokonana zostanie w oparciu o :

1. opinie terenowych wydziałów kultury,
2. krótkie sprawozdanie zainteresowanych towarzystw,
3. obserwacje i spostrzeżenia członków Woj. Komisji oceniającej w/w współzawodnictwo.

IV. Dla zwycięzców w/w współzawodnictwa przewiduje się następujące nagrody, przeznaczone dla pracowników i działaczy danego towarzystwa:

Nagroda pieniężna za	I miejsce	2.500.- zł.
" " "	II "	1.500.- zł.
" " "	III "	1.000.- zł.

5 rocznych prenumerat "Liter"
nagrody książkowe ufundowane przez WDK.

V. Oceny współzawodnictwa dokona Komisja Sędziowska Wydziału Kultury PWRN w Gdańsku, w składzie :

1. mgr J. Węsierski - przewodniczący /z-oa Kier. Wydz. Kultury/
2. A. Hadrysiowa - sekretarz /st. instr. Wydz. Kultury/
3. I. Grewicz - członek /dyr. WDK/
4. red. T. Bolduan - członek /"Litera"/
5. mgr J. Węsierski - członek /sekretarz ZW TRZZ/

Wyniki współzawodnictwa ogłoszone zostaną do dnia 31.X. 1966 r. Komisja zastrzega sobie prawo nieprzyznania którejkolwiek z nagród lub inny ich podział.

Sekretariat współzawodnictwa znajduje się przy Wydziale Kultury PWRN w Gdańsku, gdzie należy nadawiać wszystkie materiały dot. współzawodnictwa.

KONKURS "ZIEMIA GDAŃSKA W 1000-LECIU"

Dołączając się do uroczystości związanych z zakończeniem obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, Wojewódzki Dom Kultury w Gdańsku w porozumieniu z Wydz. Kultury PWRN, Biblioteką Wojewódzką, Muzeum Pomorskim i Towarzystwem Rozwoju Ziemi Zachodn. ogłasza konkurs pod hasłem: "ZIEMIA GDAŃSKA W 1000-LECIU" - organizowany z okazji Dni Oświaty, Książki i Prasy.

Konkurs jest masową imprezą oświatową mającą na celu upowszechnienie wiedzy o dziejach Gdańska i Ziemi Gdańskiej, a przede wszystkim pogłębienie zainteresowań jej mieszkańców sprawami historii, rozwoju kultury, oświaty i gospodarki morskiej.

Impreza ta jest przeznaczona głównie dla ludności mniejszych miast pomorskich, których wielowiekowe tradycje związane ściśle z historią Państwa Polskiego i dorobek w dziedzinie kultury, oświaty i gospodarki zasługują na szczególne wyróżnienie.

Podstawową formą konkursu są imprezy o charakterze quizu, organizowane w miastach powiatowych i wydzielonych województwa gdańskiego przez powiatowe, związkowe lub spółdzielcze domy kultury przy współpracy miejscowych instytucji i organizacji społeczno-kulturalnych.

Komitety organizacyjne Konkursu powołane w miastach powiatowych i wydzielonych powinny zwrócić szczególną uwagę na akcję przygotowującą Konkurs, polegającą na organizowaniu prelekcji, wystaw tematycznych i udostępnianiu literatury - z zakresem zagadnień objętych Konkursem, organizowaniu wycieczek do muzeów itp.

Wojewódzki Komitet Organizacyjny udostępni domom kultury zestawy zagadnień z zakresu historii, kultury i oświaty, gospodarki morskiej województwa gdańskiego i Gdańska, bibliografię do tych zagadnień oraz zapewni prelegentów.

Powiatowe Komitety Organizacyjne opracują we własnym zakresie zestaw zagadnień związanych ze swoim regionem.

W Konkursie mogą wziąć udział wszyscy mieszkańcy województwa gdańskiego, którzy mają ukończony 17 rok życia, z wyjątkiem autorów publikacji z dziedzin objętych konkursem oraz przewodników turystycznych.

Domy kultury zajmują się rozpropagowaniem Konkursu /afisze, informacje w radiowęzłach itp/ oraz prowadzą sekretariat. Osoby zgłaszające się do wzięcia udziału w eliminacjach powiatowych winny otrzymać regulamin konkursu, zestawy zagadnień, bibliografię, informacje o dostępnych materiałach oraz terminie eliminacji.

Powiatowe komitety organizacyjne powołają 5-osobowe sądy konkursowe składające się z miejscowych specjalistów, które oceniają wyniki konkursu, decydują o zakwalifikowaniu uczestników do eliminacji wojewódzkich i ewentualnym przyznaniu nagród w eliminacjach powiatowych.

Eliminacje wojewódzkie odbędą się w Wojewódzkim Domu Kultury w Gdańsku w końcu czerwca br.

Nagrody dla zwycięzców i wszystkich uczestników eliminacji wojewódzkich zapewni Wojewódzki Komitet Organizacyjny Konkursu w wysokości :

I nagroda	-	3.000 zł.
II "	-	2.000 zł.
III "	-	1.000 zł.

oraz liczne nagrody książkowe.

Wszystkie materiały związane z konkursem zostały przesłane przez Wojew. Komitet Organizacyjny do domów kultury.

Dla uczczenia Tysiąclecia Państwa Polskiego oraz dla pobudzenia zainteresowań dziejami Polski Ludowej - Ministerstwo Kultury i Sztuki wspólnie z innymi zainteresowanymi instytucjami oraz redakcją "Kurieru Polskiego" ogłasza konkurs na pracę historyczną pod hasłem

" S Z U K A M Y T A C Y T Ó W "

Prace konkursowe mogą mieć formę monografii, opracowań, szkiców lub przyczynków historycznych - Z WYŁĄCZENIEM PRAC O CHARAKTERZE PAMIĘTNIKARSKIM I KRONIKARSKIM. Rozmiarów prac konkursowych nie określamy, przypominając jedynie ich autorom, iż cechą stylu Tacyty była zwięzłość i jasność. Prace konkursowe, przepisane na maszynie /wyłącznie/ opatrzone nazwiskiem i adresem autora, przysyłać należy do dnia 10. czerwca br. na adres "Kurieru Polskiego" - Warszawa, ul. Hiberna 11 - z dopiskiem na kopercie - "Szukamy Tacytów".

Na zwycięzców konkursu, poza sławą współczesnych Tacytów, oczekują ufundowane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz Komitet d/s Radia i Telewizji

n a g r o d y

Za prace zespołowe - 20.000 zł. i 10.000 zł. Za prace indywidualne - jednak nagroda 4.000, dwie po 2.000 zł. oraz dwaście po 1.000 zł. Łączna wartość nagród - 50.000 zł. Nadto przewidziana jest specjalna nagroda dla pracy z terenu ziem zachodnich i północnych. Przyznane będą również nagrody rzeczowe i książkowe.

Wyniki konkursu ogłoszone zostaną w połowie lipca br.

Redaguje Kolegium: Red. Eugenia Kochanowska, Leokadia Grewicz, Anna Januszewska, Walerian Lachnitt, Elżbieta Buchalczyk, Stefan Marcinkowski, Stanisława Miechowicz.

Adres Redakcji : Woj. Dom Kultury, Gdańsk, Korzenna 33/35, tel. 31-19-57 i 31-13-44

Prenumerata roczna 24.- zł., półroczna 12.- zł.

Wyk. Sp. "Nowator" Gdynia, Śląska 64. Zesz. B-2 z 7. II. 1966 r.
Zlec. 190/900/II - A-4.

Ewa Żurawicz - kierowniczka biblioteki
w Mirachowie

Fragment widowiska taneczno-muzycznego
"Choinka noworoczna" w Stoczni Gdańskiej

"Teatr przy stoliku" - Szekspiriana
w reżyserii P.Paradowskiego
fot.Krzysztof Kamiński

Wieczór poezji J. Czgi-Michalskiego
"Polski karnawał" /opr. Sylwia Lachnitt/

